24-мӗш ҫул тухать. Хакӗ 15 пус.

1941
АПРЕЛЬ
4
ЭРНЕКУН
79 (5794) №

Чӑваш Коммуни

Пӗтӗм тӗнчери пролетарисем, пӗрлешӗр!

ВКП(б) ОБКОМӖПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧӖН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧӖН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧӖН
ХАҪАЧӖ.

Пуҫламӗш парторганизацисенчи парторгӑнсен суйлавӗсем

Пуҫламӗш парторганизацисен иртнӗ ҫул суйланӑ парторгӑнӗсен полномочийӗсен срокӗ — ВКП(б) Уставӗнче палӑртса хунӑ ҫулталӑклӑ срок — тухрӗ. ВКП(б) Центральный Комитечӗ йышӑннӑ решени тӑрӑх черетлӗ суйлавсем апрельпе май уйӑхӗсенче пулса иртеҫҫӗ.

Парти оргӑнӗсен суйлавӗсем — кашни пуҫламӗш парторганизацишӗн, пӗтӗм партишӗн калама ҫук пысӑк вырӑн йышӑнса тӑракан событи. Кӑҫалхи ҫул суйлавсем политикӑллӑ тата хуҫалӑхлӑ пысӑк ҫӗкленӳ — XVIII партконференци решенийӗсем пуҫласа янӑ ҫӗкленӳ обстановкинче иртеҫҫӗ. Ҫак решенисем партире тӑракан тата партире тӑман большевиксене, мӗнпур совет халӑхне ССР Союзӗн 1941 ҫулти халӑх хуҫалӑхне вӑйлатмалли плана тултарас тата ирттерсе тултарас ӗҫ валли хавхалантарса ҫӗклерӗҫ тата мобилизацилерӗҫ, унӑн паха вӑйӗн результачӗсем пӗрремӗш кварталтах ӗнтӗ палӑрчӗҫ.

Пуҫламӗш парторганизацисем — большевикла партин никӗсӗ пулса тӑраҫҫӗ Партин XVIII съезчӗпе ВКП(б) XVIII конференцийӗ лартнӑ задачӑсене пурнӑҫа кӗртессишӗн пыракан кӗрешӳре вӗсен ролӗпе ответлӑхӗ вӗҫӗ-хӗррисӗр ӳссе пырать. Пуҫламӗш парторганизацисен задачисене ВКП(б) Уставӗ палӑртса хунӑ:

> «Партин пуҫламӗш организацийӗ рабочисен, хресченсен тата интеллигенци массисене партин ертсе пыракан оргӑнӗсемпе ҫыхӑнтарса тӑрать. Унӑн задачисем ҫаксем пулаҫҫӗ:
>
> а) парти лозунгӗсемпе решенийӗсене пурнӑҫа кӗртессишӗн массӑсем хушшинче агитаципе организациллӗ ӗҫсем тӑвасси, заводри прессӑна ертсе пырасси;
>
> б) партине ҫӗнӗ членсем хутшӑнтарасси тата вӗсене политикӑллӑ воспитани парасси;
>
> в) райкома, хула комитетне е политотдела унӑн практикӑллӑ пӗтӗм ӗҫӗнче пулӑшса пырасси;
>
> г) предприятисенче, совхозсенче, колхозсенче т. ыт. ҫӗрте те производство планне тултарма, ӗҫ дисциплинине ҫирӗплетме тата социализмлӑ ӑмӑртупа ударничествӑна вӑйлатма массӑсене мобилизацилесси;
>
> д) предприятисенчи, совхозсенчи, колхозсенчи япӑхлӑха хирӗҫ тата ӗҫе хуҫасӑрла туса пынине хирӗҫ кӗрешесси, рабочисен, служащисен тата колхозниксен культурӑпа йӑла условийӗсене лайӑхлатас тӗлӗшпе куллен тӑрӑшса ӗҫлесси;
>
> е) ҫӗршывӑн экономикӑллӑ тата политикӑллӑ пурнӑҫне активлӑн хутшӑнасси».

Отчетпа суйлав пухӑвӗсем ҫак задачӑсене пурнӑҫа кӗртнине тӗрӗслес паллӑпа, промышленноҫри, транспортри, колхозсенчи, совхозсенчи, МТС-сенчи тата совет учрежденийӗсенчи парторганизацисем ВКП(б) Пӗтӗм Союзри XVIII конференцийӗ йышӑннӑ решенисене мӗнле пурнӑҫа кӗртсе пынине, вӗсем хӑйсен ӗҫне мӗнле урӑхлатса ҫӗнетнине тӗрӗслес паллӑпа иртмелле.

Иртнӗ ҫул хушшинче пуҫламӗш парторганизацисем пысӑк, нимӗн иккӗленмелле мар ҫитӗнӳсем турӗҫ. Коммунистсен производствӑри авангардлӑ ролӗ ӳсрӗ, дисциплинӑна — парти, государство тата ӗҫ дисциплинине пӑхӑнса тӑрассишӗн пыракан кӗрешӳ вӑйланнӑ. Парти членӗсемпе кандидачӗсен политикӑллӑ тата культурӑллӑ тавракурӑмне сарас ӗҫ ҫине пысӑкрах тимлӗхпе пӑхнӑ.

Партипе массӑсем хушшинчи ҫыхӑнусем татах та ытларах сарӑлчӗҫ, унӑн речӗсем чылай ӳсрӗҫ. 1940 ҫулти мартӑн 1-мӗшпе 1941 ҫулти мартӑн 1-мӗш хушшинчи вӑхӑтра ВКП(б) членӗн кандидачӗсен хисепӗ 443,6 пин ҫын чухлӗ, ВКП(б) кандидачӗсен хисепӗ — 471,3 пин ҫын чухлӗ ӳснӗ. Ҫӗнӗрен 39.487 пуҫламӗш парторганизаци туса хунӑ.

Анчах та халиччен тунӑ ҫитӗнӳсем харпӑрхӑйне лӑплантарса ларма право памаҫҫӗ. ВКП(б) Пӗтӗм Союзри XVIII конференцийӗ мӗнпур парторганизацисем умне пысӑк та сложнӑй задачӑсем лартрӗ. Вӗсене ӑнӑҫлӑн пурнӑҫа кӗртес тесен, пур пек ҫитменлӗхсене пӗтерни кирлӗ. Ҫитменлӗхсене большевикла мӗнпур тӳрӗлӗхпе уҫса пырас пулать.

«Хамӑрӑн ӗҫри ҫитменлӗхсемпе йӑнӑшсене большевиксемшӗн тивӗҫлӗ пек уҫҫӑн тата тӳрӗ кӑмӑлпа палӑртса тата уҫса памасӑр, эпир хамӑрӑн малалла каймалли ҫула хупса хуратпӑр. Анчах эпир малалла каясшӑн. Шӑпах ӗнтӗ эпир малалла каясшӑн пулнӑран, пирӗн тӳрӗ кӑмӑллӑ тата революциллӗ самокритикӑна хамӑрӑн чи пысӑк та кирлӗ задача вырӑнне лартмалла. Ҫакӑнсӑр малалла кайма ҫук» (Сталин).

Производство программине тултарса пыман е штурмсемпе авралсем туса ҫеҫ тултаракан заводсем, шахтӑсем, рудниксем, чугунҫулсем, пароходствӑсемпе портсем халӗ те сахал мар-ха. Хӑшпӗр предприятисенче программӑна чылай ҫулсем хушши тултарса пымаҫҫӗ, анчах та ӑна хӑнӑхнӑ, ҫакнашкал намӑслантаракан япалана пӗтерме витӗмлӗ мерӑсем йышӑнмаҫҫӗ. Ҫак предприятисенче коммунистсем пур вӗт-ха, парти организацийӗсем пур! Вӗсем, паллах ӗнтӗ, программӑна тултармалла тума кирли ҫинчен пӗр хут ҫеҫ мар решенисем йышӑннӑ. Анчах та ҫав резолюцисем хыҫҫӑн большевикла кӗрешни, пурнӑҫа кӗртни [illegible] парторганизацисен руководителӗсем коммунистсем хӑйсем тума тивӗҫлӗ ӗҫ пулман—вӗсем пӗтӗм вӑй-хала хурса, ҫине тӑрса ӗҫлени пулман. Ӗҫ ҫине ҫапла ответсӑрла пӑхассине, ҫавнашкал политикӑллӑ тимсӗрлӗхе татӑклӑнах пӗтермелле. Партипе правительство заданийӗсене пурнӑҫа кӗртессишӗн чӑннипе, большевикла ҫине тӑрса кӗрешме пултарайман е ҫавӑн пек кӗрешессшӗн пулман ҫынсем ҫинчен парти пухӑвӗсенче тулли сасӑпа калас пулать. Пире малалла кайма чӑрмантаракан ӗҫсӗрсене, сӳпӗлтисемпе тӑмсайсене тӑрӑ шыв ҫине кӑларас пулать.

Яллӑ вырӑнсенче парторгӑнсен суйлавӗсем ҫуракине хатӗрленсе ирттерес тапхӑрпа пӗр вӑхӑтра пулаҫҫӗ. Отчетпа суйлав пухӑвӗсенче хӑйсен парторганизацийӗн ӗҫне тӗрӗслесе, социализмлӑ ялхуҫалӑхне малалла хӑвӑрт хӑпартса пымалла тӑвас тесе, ялти коммунистсем хӑйсен совхозӗнчи, колхозӗнчи, хӑйсен МТС-чи ӗҫе тӗплӗн шухӑшласа анализ тума тивӗҫлӗ.

Парти организацийӗсен тимлӗхӗ партиллӗ-политикӑллӑ ӗҫ ыйтӑвӗсем ҫинче пулма тивӗҫлӗ. Партиллӗ-политикӑллӑ ӗҫӗн шайӗ мӗн тери ҫӳлерех, хуҫалӑх задачисене те ҫав таран ӑнӑҫлӑрах татса пама пулать. Ҫак чӑнлӑха манса кайни хуҫалӑх ӗҫӗнчи пысӑк ҫитменлӗхсем патне илсе пырать. Хӑшпӗр предприятисенче парти билечӗ чиксе ҫӳрекен ҫынсем ӗҫ дисциплинине пӑсакансем, прогульщиксем пулса тӑни те пур-ха. Коммунист тата производство дезорганизаторӗ — пӗр-пӗринпе ҫыхӑнма пултарайман япаласем. Парти организацийӗн, унӑн руководителӗсен ҫакнашкал пӗр факта та кирлӗ пек тӗплӗн пӑхса тухмасӑр хӑварма право ҫук.

Парти кандидачӗпе членӗсене воспитани парас тӗлӗшпе начар ӗҫлени—нумай парторганизацисен пысӑк ҫитменлӗхӗ пулса тӑрать. 3—5 ҫул стажлӑ тата ытларах стажлӑ кандидатсем те пур. Ҫакӑ вӑл акӑ мӗншӗн ҫапла пулать: ҫамрӑк коммунистсене партиллӗ активлӑ ӗҫе начар явӑҫтараҫҫӗ, политика енӗпе хуллен ӳссе пыраҫҫӗ, начар пиҫӗхсе ҫирӗпленеҫҫӗ, ҫакна пула вара кандидат стажӗ пушӑ формальность пулса тӑрать.

Отчетпа суйлав пухӑвӗсене тӗплӗн хатӗрленес пулать. Ҫак ӗҫ ҫине кирлӗ пек тимлӗн пӑхманни, ҫиелтен пӑхни, ытлашши васкани пулма тивӗҫлӗ мар. ВКП(б) Уставне тата Центральный Комитет «Партин ертсе пыракан оргӑнӗсен суйлавӗсене ирттересси ҫинчен» панӑ инструкцие тӗп-тӗрӗс пӑхӑнса ӗҫлемелле,—ҫакӑ кирлӗ те ӗнтӗ отчетпа суйлав кампанине ӑнӑҫлӑн ирттермешкӗн. Отчет парти организацине предприятин хуҫалӑхлӑ ӗҫӗ ҫинчен тата унӑн коллективӗ хушшинчи партиллӗ-политикӑллӑ ӗҫ ҫинчен тӗрӗс выводсем тума пулӑшать пулсан, ҫавӑн пек отчет—тулли хаклӑ отчет пулать. Отчета ҫапла туса йӗркелес пулать: вӑл большевикла критикӑпа самокритикӑна сарса яма, партин шалти демократийӗн принципӗсене пӗр пӑсмасӑр пурнӑҫа кӗртме пулӑштӑр.

Суйлавсене ертсе пымалла. Суйлавсене ирттерес ӗҫре партин пуҫламӗш организацийӗсене пулӑшу парасси, вӗсене пулма пултаракан йӑнӑшсенчен асӑрхаттарса тӑрасси—парти райкомӗсен, горкомӗсен тата обкомӗсен обязанноҫӗ пулса тӑрать. Иртнӗ ҫулти суйлавсене ирттернӗ чухне парти оргӑнӗсене суйлама кандидатсем тӑратас ӗҫ ҫине хӑшпӗр ҫӗрте ҫиелтен пӑхни пулнӑ, парти панӑ тӗп кӑтартӑва—кадрсене политикӑллӑ тата ӗҫлӗ паллӑсем тӑрӑх суйласа илесси ҫинчен панӑ кӑтартӑва пӑснӑ. Иртнӗ ҫул хушшинче Калинин облаҫӗнче, сӑмахран, пуҫламӗш парторганизацисен секретарӗсем 645 ҫын улшӑннӑ, Иваново облаҫӗнче—665 ҫын. Вӗсенчен чылай пысӑк пайӗ юрӑхсӑр тата сахал хатӗрленнӗ руководительсем, хӑйсен обязанноҫӗсене пурнӑҫа кӗртсе пырайман руководительсем пулни палӑрнӑ.

Парти кадрӗсем практикӑллӑ ӗҫре ӳссе тата тӗрӗсленсе пыраҫҫӗ. Суйлавсем вӑйлӑ, ӗҫе пӗлсе тӑвакан, чӑн-чӑн большевикла руководительсене суйласа илме пулӑшаҫҫӗ. Ҫавӑн пек ҫынсене хакламалла тата пур майсемпе те пулӑшса пымалла, ертсе пыракан вырӑнсене хӑюллӑрах уйӑрса лартмалла. Чӗрӗ ӗҫ тума пултарайман, массӑсенчен уйӑрӑлса кайнӑ, хӑйсен политикӑллӑ, техникӑллӑ тата культурӑллӑ тавракурӑмне сарма тӑрӑшман ҫынсене коммунистсем партин ертсе пыракан оргӑнӗсене суйлас ҫук.

Партин XVIII съезчӗ тата XVIII партконференци парти организацийӗсен политикӑллӑ линине палӑртса пачӗҫ тата вӗсен конкретлӑ задачисене кӑтартса пачӗҫ.

«Анчах политикӑллӑ тӗрӗс линине пурнӑҫа кӗртес тесен,—тесе вӗрентет пире Сталин юлташ,—пире кадрсем кирлӗ, партин политикӑллӑ линине ӑнланакан, ӑна хӑйсен линийӗ вырӑннех йышӑнакан, ӑна пурнӑҫа кӗртме хатӗр тӑракан, ӑна практикӑра пурнӑҫа кӗртме пӗлекен тата уншӑн ответ тытма, ӑна хӳтлеме, уншӑн кӗрешме пултаракан ҫынсем кирлӗ».

Нимӗн иккӗленмелли те ҫук, пуҫламӗш парторганизацисенчи отчетпа суйлав пухӑвӗсенче коммунистсем парти оргӑнӗсене чи лайӑх ҫынсене—Ленин—Сталин партийӗн ӗҫне пӗтӗм чӗререн парӑннӑ, ӗҫре массӑсем ҫине таянса пыма, массӑсене большевикла воспитани пама, вӗсен политикӑллӑ тата хуҫалӑхлӑ активлӑхӗн пуҫне тӑрса ертсе пыма пӗлекен ҫынсене суйлӗҫ.

(«ПРАВДА» умстатьи, апрелӗн 3-мӗш.)

РСФСР I-мӗш СОЗЫВРИ ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧӖН IV СЕССИЙЕ

1941 ҫулти апрелӗн 2-мӗшӗнчи ирхи лару дневникӗ

Ирхине 11 сехетре РСФСР Верховный Совечӗн тӑваттӑмӗш Сессийӗн иккӗмӗш ларӑвӗ уҫӑлнӑ. Председатель сӗтелӗ хушшинче — РСФСР Верховный Совечӗн Председателӗ депутат **А. А. Жданов** тата Председатель Заместителӗсем — **А. Х. Тынчеров** тата **П. С. Макарова** депутатсем. Ложӑсем ҫинче — РСФСР Верховный Совет Президиумӗн членӗсем тата Халӑх Комиссарӗсем.

РСФСР 1941 ҫулти Государство бюджечӗ ҫинчен тунӑ доклад тӑрӑх пренисем пуҫланаҫҫӗ. Председатель пулса ертсе пыраканӗ депутат А. А. Жданов депутат **А. П. Староторжскине** сӑмах парать.

— РСФСР Халӑх Комиссарӗсен Совечӗ, — тет вӑл, — бюджет дохочӗсене тӗрӗс шута илнӗ, расходсен статьисене тӗрӗс палӑртса хунӑ. Эпӗ РСФСР 1941 ҫулти Государство бюджетне, Бюджет Комиссийӗн тӳрлетӳӗсемпе пӗрле, ҫирӗплетме сӗнетӗп.

Депутат Староторжский Калинин облаҫӗн Совечӗн исполкомӗ штатсене тата управлени расхочӗсене чакарас тӗлӗшпе туса ирттернӗ ӗҫӗн результачӗсем ҫинчен пӗлтерет. Облаҫа пӑхӑнса тӑракан хуҫалӑх учрежденийӗсем тӑрӑх ҫавӑн пек расходсене 26,3 процент чакарнӑ. Ҫак ӗҫе малалла та туса пымалла, управлени аппарачӗнчи ытлашши расходсене татӑклӑнах пӗтермелле.

Россия Федерацийӗн составне кӗрекен автономлӑ республикӑсен бюджечӗсем тӑрӑх, депутат **Н. М. Васильев**, РСФС Республикинчи халӑхсен культури — формипе нациллӗ, содержанийӗпе социализмлӑ культура ӳссе чечекленнине кӑтартса парать. Коми АСС Республики тӑрӑх, 1940 ҫултипе танлаштарсан, халӑха вӗрентес ӗҫре тӑвакан расходсем 15,1 процент, сывлӑха сыхлас ӗҫре тӑвакан расходсем 29,3 процент ӳсеҫҫӗ. Бурят-Монгол АСС Республики тӑрӑх ҫак расходсем 10,7 процент тата 15,4 процент ӳсеҫҫӗ.

Мускав облаҫӗн бюджетне анализ туса, депутат Васильев ҫапла кӑтартса парать: юлашки 4 ҫул хушшинче бюджетра область хӑй илекен доходсем 2,5 хут ӳснӗ. 1941 ҫулта Мускав облаҫӗнчи промышленность бюджета 399 миллион тенкӗ —виҫҫӗмӗш пятилетка пуҫламӗшӗнче пулнинчен виҫӗ хут нумайрах средство парать. Ҫакӑ вӑл облаҫри пӗтӗм бюджетӑн виҫҫӗмӗш пайӗ пулса тӑрать.

Депутат **А. В. Сомов** Чӑваш АССР бюджечӗн цифрисене илсе кӑтартать. Унӑн расход пайӗнчи 66,4 процентӗ—социаллӑ-культурӑллӑ строительствӑра тӑвакан расходсем пулса тӑрать. Ҫак ассигнованисем ҫулран-ҫулах ӳссе пыраҫҫӗ. 1941 ҫулта Шупашкар хулинчи больница бюджетне 1.132 пин тенкӗ, хулари мӗнпур лечебнӑй учрежденисем тӑрӑх пӗтӗм расходсене 5.600 пин тенкӗ чухлӗ палӑртнӑ. Кунта ҫакна аса илме интереслӗ: революцичченхи Шупашкар хулинчи пӗртен-пӗр лечебнӑй учреждении — земски больницӑн—ҫулталӑкри бюджечӗ пурӗ те 11 пин тенкӗ кӑна пулнӑ.

СССР Совнаркомӗпе ВКП(б) Центральный Комитечӗ вырӑнти чӗртавартан куллен кирлӗ таварсемпе продовольстви туса кӑларассине вӑйлатасси ҫинчен йышӑннӑ постановлени,—тет депутат **Н. Н. Журавлев**, — вырӑнти организацисен пуҫарулӑхне вӑйлатать, ҫак ӗҫре ҫӗнӗ те ҫӗнӗ резервсем шырама, вӗсемпе усӑ курма хушать. Ҫакӑ вӑл бюджета каякан отчисленисене малалла ӳстерме май парать.

Мордва АСС Республикинче, ытти республикӑсенчи пекех, халӑх хуҫалӑхӗпе культурӑра пысӑк ҫитӗнӳсем тунӑ. Ҫакӑн ҫинчен депутат **И. Н. Куприянов** каласа парать. Пятилеткӑн виҫӗ ҫулӗ хушшинче кӑна республикӑри промышленность, ялхуҫалӑх тата культурӑпа йӑла строительствинче 108,5 миллион тенкӗ расход тунӑ. Кӑҫалхи ҫул ҫӗнӗрен 25 предприяти организациленӗ те ӗнтӗ. 1933 ҫулхипе танлаштарсан республика бюджечӗ 5 хута яхӑн ӳснӗ, унӑн сумми — 149 миллион тенкӗ.

РСФСР Верховный Совечӗн III Сессийӗ Саратов хулинче пионерсен дворецне тата брикетнӑй фабрикӑна тӑвас ӗҫ валли 400 пин тенкӗ уйӑрнӑ. Депутат **Н. Т. Новиков** ҫак средствӑпа мӗнле усӑ курни ҫинчен каласа парать: пионерсен дворецне туса пӗтернӗ, брикетнӑй фабрика сменӑра 12—13 тонна брикет туса кӑларма пуҫланӑ та ӗнтӗ. Кӑҫалхи ҫул облаҫра пысӑк заводсен строительстви пуҫланнӑ.

Депутат **И. М. Кузнецов** выльӑх-чӗрлӗх ӗрчетес ӗҫ ыйтӑвӗсем ҫинчен калать. 1939 ҫултипе танлаштарсан РСФС Республикинчи колхозсенче выльӑхсен хисепӗ ӳснӗ: майракаллӑ шултра выльӑх енӗпе — 9,6 процент, сыснасем енӗпе — 13,4 процент, сурӑхсемпе качакасем енӗпе—22,3 процент. Колхозсенчи выльӑх-чӗрлӗх ӗрчетекен фермӑсен хисепӗ 37 пин ферма чухлӗ ӳснӗ. Ҫапла ӗнтӗ хальхи вӑхӑтра кашни 100 колхоз пуҫне 260 ферма тивет. Ҫапла пулсан та, колхозсем выльӑх-чӗрлӗх ӗрчетмелли плана тултарман. Ҫакӑ вӑл пуринчен ытларах ҫамрӑк выльӑхсем нумай вилнинчен килет. Чылай вырӑнсенче выльӑх апачӗ тумалли культурӑсем акмалли плана начар тултарса пыраҫҫӗ, механизацине ӗҫе начар кӗртсе пыраҫҫӗ. Наркомзем выльӑх-чӗрлӗх ӗрчетес ӗҫе оперативлӑрах ертсе пынӑ пулсан, малта пыракансен опытне анлӑн сарса пынӑ пулсан, ҫак ҫитменлӗхсене хӑвӑртрах пӗтерме май пулнӑ пулӗччӗ.

Депутат **М. П. Соболев** бюджет структуринчи улшӑнусене ырласа калать, ҫав улшӑнусем налогсемпе доходсем пӗтӗм ҫулталӑкӗпех пӗрпекрех виҫепе пухӑнса пымалла тӑваҫҫӗ.

Ӗҫҫынни депутачӗсен вырӑнти Совечӗсем умӗнче тӑракан чи пысӑк задачисенчен пӗри вӑл — СССР Совнаркомӗпе ВКП(б) Центральный Комитечӗ вырӑнти чӗртавартан куллен кирлӗ таварсемпе продовольстви туса кӑларассине вӑйлатасси ҫинчен йышӑннӑ постановленине пурнӑҫа кӗртесси пулса тӑрать. Депутат **М. Т. Третьяков** ҫапла пӗлтерет: ҫак постановленине пурнӑҫа кӗртме ӗҫҫынни депутачӗсен Горький облаҫӗнчи Совечӗн исполкомӗ анлӑ программа палӑртса хунӑ. Районри промышленноҫ куллен кирлӗ таварсем туса кӑларассине 56 процент ӳстермелле, промкоопераци — 21 процент. Иртнӗ икӗ уйӑх ҫурӑ хушшинче ҫӗнӗрен 65 предприяти тата 62 мастерской организациленӗ, куллен кирлӗ таварсен ҫӗнӗ йышши образецӗсене туса кӑларма вӗренсе ҫитнӗ. Анчах та пӗтӗмӗшпе илсен область тӑрӑх ҫак пахаран та паха постановленине начар пурнӑҫа кӗртсе пыраҫҫӗ. Районри промышленноҫпа промкоопераци вырӑнти ресурссемпе усӑ курас тӗлӗшпе хӑйсен ӗҫне хуллен ҫӗнетсе пыраҫҫӗ.

Ҫакӑнпа ирхи лару хупӑнать. (ТАСС).

1941 ҫулти апрелӗн 2-мӗшӗнчи каҫхи лару дневникӗ

Каҫхине 6 сехетре каҫхи лару пуҫланнӑ. РСФСР 1941 ҫулти Государство бюджечӗ ҫинчен тунӑ доклад тӑрӑх пренисем пыраҫҫӗ. Председатель пулса ертсе пыраканӗ — РСФСР Верховный Совет Председателӗн Заместителӗ депутат **А. Х. Тынчеров** депутат **Г. В. Ветошкина** сӑмах парать.

Ӗлӗк патша Российӗн чи кая юлнӑ окраинисенчен пӗри пулнӑ Коми АСС Республики палламалла мар улшӑннӑ. Сталинла пятилеткӑсен ҫулӗсенче республика бюджечӗ 26 хут ӳснӗ, 1921 ҫултипе танлаштарсан — 78 хут ӳснӗ!

— Ҫак цифрӑсенче, — тет депутат Ветошкин, — пирӗн халӑх ленинла-сталинла наци политикин ҫӗнтерӗвне, аслӑ вырӑс халӑхӗн тӑванлӑ пулӑшӑвне курать.

РСФСР Вырӑнти топливо промышленноҫӗн Халӑх Комиссарӗ **А. Ф. Баусин** юлташ вырӑнти топливо промышленноҫ республикӑри халӑх хуҫалӑхне вӑйлатас ӗҫре мӗнле вырӑн йышӑнса тӑни ҫинчен калать. ВКП(б) XVIII съезчӗ вырӑнти ҫӗркӑмрӑксен ҫӗнӗ базисене туса хума тата, вӗсем вӑйланса пынӑ май, вырӑнти промышленноҫӑн предприятийӗсене, коммуналлӑ предприятисене, шкулсене, больницӑсене тата учрежденисене инҫетрен турттарса килекен топливӑран вырӑнти топливо ҫине куҫарма директива пачӗ. 1939 ҫултипе танлаштарсан наркомат предприятийӗсенче ҫӗркӑмрӑкпе торф кӑларасси чылаях ӳснӗ. Анчах та наркомат ҫителӗксӗр ӗҫлет-ха, государствӑн топливо кӑлармалли планне тултарман. Пирӗн задача — наркоматпа унӑн предприятисенчи ӗҫе тӗпренех лайӑхлатасси пулса тӑрать.

РСФСР Государство бюджетне, Сессире пӑхса тухса ҫирӗплетме тӑратнӑ бюджета ырласа, ӗҫҫынни депутачӗсен Иваново облаҫӗнчи Совечӗн исполком председателӗ **В. М. Пелевин** юлташ ҫапла калать: ҫак бюджет — пирӗн тӑван ҫӗршывӑн хуҫалӑхпа оборона хӑвачӗ ӳссе пынине, республикӑри ӗҫҫыннисен анлӑ массисен культурипе материаллӑ пурнӑҫӗ ӳссе пынине кӑтартса паракан ҫӗнӗ документ пулса тӑрать.

Иваново облаҫӗн бюджетне тӗплӗ анализ туса, Пелевин юлташ ҫапла кӑтартса парать: хуҫалӑхӑн пур отраслисем те, коммуналлӑ хуҫалӑхсӑр пуҫне, бюджета пурнӑҫа кӗртнӗ. Ҫапла пулсан та, область бюджечӗ валли доходсем илмелли резервсемпе ҫителӗксӗр усӑ курнӑ-ха. Ҫӑмӑл промышленность, уйрӑмах кантӑк завочӗсем, ҫителӗксӗр ӗҫлеҫҫӗ. Ҫӑмӑл промышленность наркомачӗпе облаҫри организацисем ҫак ӗҫ ҫине кирлӗ пек ҫавӑрӑнса пӑхма тивӗҫлӗ.

ВКП(б) Пӗтӗм Союзри XVIII конференцийӗнче пулӑ промышленноҫӗ халӑх хуҫалӑхӗн кая юлса пыракан отраслӗ пулса тӑнине паллӑ турӗҫ. РСФСР Пулӑ промышленноҫӗн Халӑх Комиссарӗ **А. А. Сбродов** юлташ наркомат ӗҫӗнче пысӑк ҫитменлӗхсем пуррине, трестсемпе предприятисене канцелярла-бюрократла методсемпе ертсе пынине йышӑнать. Наркомат пулӑ тытакан колхозсен ӗҫне халӗ те начар организацилет-ха. Кӳлӗсемпе тата юханшывсемпе начар усӑ кураҫҫӗ, пулӑҫсен производство хатӗрӗсем ҫителӗксӗр, моторлӑ тата паруслӑ флот хуллен ӳссе пырать.

— Бюджетӑн уйрӑмлӑхӗ, — тет депутат **Х. П. Чернокозов**, — ҫакӑнта бюджетра доходсен вырӑнти ҫӑлкуҫӗсем ҫулран ҫулах ӳссе пыраҫҫӗ. 1941 ҫулта, иртнӗ ҫултипе танлаштарсан, Чечено-Ингуш АСС Республикинче вырӑнти промышленноҫран илекен доходсем 39 процент чухлӗ ӳсеҫҫӗ.

Малалла депутат Чернокозов Чечено-Ингуш республикинче нефть промышленноҫӗ вӑйланса пыни ҫинчен, нациллӗ интеллигенци кадрӗсем ӳссе пыни ҫинчен, шкулсемпе научнӑй институтсен хисепӗ ӳссе пыни ҫинчен тӗплӗн каласа парать.

— Россия Федерацийӗн бюджечӗ, — тет депутат **А. А. Баранов**, — пӗтӗм Совет Союз бюджечӗн пӗр пайӗ пулса тӑрать. Вӑл пирӗн социализмлӑ аслӑ тӑван ҫӗршывӑн экономикӑллӑ тата культурӑллӑ ӳсӗмне уҫҫӑн кӑтартса парать. Халӑх хуҫалӑхне вӑйлатма, халӑха вӗрентме тата халӑх сывлӑхне сыхлама паракан ассигнованисем ҫулран ҫулах ӳссе пыраҫҫӗ.

Иртнӗ вӑхӑтсенче шыв ҫукки тата ҫанталӑк уяр тӑни Ставрополь таврашӗнчи ялхуҫалӑхне питех те пысӑк сиен кӳнӗ. Совет влаҫӗ ҫак крайӑн географине хӑвӑрт тата татӑклӑн улӑштарса пырать. Кӑҫалхи ҫул Невинномысски каналӑн пӗрремӗш черетне туса пӗтереҫҫӗ, вӑл 3 миллион гектар ҫӗре шӑварса тӑма шыв парать.

Депутат **Г. А. Динмухаметов** ҫапла калать: Тутар АСС Республикин столици — Хусан хули совет влаҫӗн ҫулӗсенче Россия Федерацийӗнчи промышленноҫлӑ тата культурӑллӑ пысӑк центрсенчен пӗри пулса тӑчӗ. Революциччен хулара 150 пин ҫын пурӑннӑ пулсан, халӗ унта 400 пин ҫын ытла пурӑнать. Нумай ҫӗнӗ предприятисем туса лартнӑ, вӗсем пирӗн социализмлӑ индустрин чапӗ пулса тӑраҫҫӗ. Шкулсен, клубсен, пурӑнмалли хваттерсен ҫӗнӗ ҫурчӗсем ӳссе ларнӑ. Анчах та хула благоустройстви унӑн ӳсӗмӗн хӑвӑртлӑхӗсенчен кая юлса пырать-ха. Депутат Динмухаметов мостовойсем тума тата хула транспортне вӑйлатма ассигнованисене ӳстересе пама ыйтать.

РСФСР бюджечӗ ҫӗршыв умне ВКП(б) Пӗтӗм Союзри XVIII конференцийӗ лартнӑ историллӗ задачӑсемпе пӗтӗмӗшпех килӗшсе тӑнине паллӑ туса, депутат Динмухаметов бюджета, Бюджет Комиссийӗ тӑратнӑ тӳрлетӳсемпе пӗрле, ҫирӗплетме сӗнет.

Депутат **А. И. Гекман** РСФСР Вырӑнти промышленность Халӑх Комиссариачӗ ҫителӗксӗр ӗҫлени ҫинчен калать.

— Бюджетӑн доход пайне пӑхса тухнӑ чухне, — тет вӑл, — промышленность тупӑшӗсенчен шутласа илекен отчисленисем мӗнле пысӑк вырӑн йышӑнса тӑнине куратпӑр. Бюджет валли ҫак средствӑсем лайӑх пухӑнмалла тӑвас тесе, промышленноҫлӑ наркоматсен ӗҫне партин XVIII конференцийӗ панӑ кӑтартусем тӑрӑх ҫӗнӗлле йӗркелес пулать. Вырӑнти промышленность наркомачӗ хӑйӗн предприятийӗсен ӗҫне халӗ те таранӑн сӑнаса пымасть-ха, вӗсене начар пулӑшать. Ҫакӑ вӑл уйрӑмах районсенчи промышленноҫа тивет, ун ҫине наркомат ҫителӗксӗр ҫавӑрӑнса пӑхать.

Депутат Гекман тухса каланӑ хыҫҫӑн Сессин каҫхи ларӑвӗ хупӑнать Ҫитес лару апрелӗн 3-мӗшӗнче ирхине 11 сехетре пулать. (ТАСС).

СОВЕТ СОЮЗӖ ТӐРӐХ

Советлӑ малтанхи ҫуркунне

ЧЕРНОВИЦЫ, апрелӗн 1-мӗш. (ТАСС). Садагурски районри Шевченко ячӗпе тӑракан колхоз ҫурхи ӗҫсене тума чи малтан тухнӑ колхозсенчен пӗри шутланать. Ҫурҫӗр Буковина таврашӗнчи ытти ялсенче те, уя тракторсем ӗҫлеме тухни пысӑк праҫник пулса тӑнӑ. Хресченсем нумай пухӑннӑ.

Колхозниксем пысӑк хаваслӑхпа ӗҫлеҫҫӗ. Прицепщик пулса ӗҫлекен Михаил Дуцак сменӑра 1,5—2-шер норма тӑвать.

Вижницк, Новоселицк, Эстанновск, Кельменецк районӗсенче те уй ӗҫӗсем сарӑлса кайнӑ.

* * *

КИШИНЕВ, апрелӗн 1-мӗш. (ТАСС). Молдаван СС Республикинче ир акӑнакан тӗштырӑсене 100 пин гектар акнӑ. Ирӗклӗ Бессарабин ҫӗрӗ ҫинче пирвайхи ҫураки организованно пырать. Машинно-тракторнӑй станцисем хресченсене пысӑк пулӑшу параҫҫӗ. Кайнарски районра Кашкали ялӗнче 120 хуҫалӑх акса пӗтернӗ. Уйра пур чухне те агроуполномоченнӑйсем пулаҫҫӗ.

Бачейски МТ Станцинчи ҫамрӑк трактористсем Шургинпа Борщновой юлташсем Кишинев районӗнче халӗ ҫеҫ организациленӗ Молотов ячӗпе тӑракан колхозӑн уйӗнче суха тунӑ ҫӗрте малтанхи кунранах сменӑра плана 1,5-шер норма тултарса ӗҫлеме пуҫланӑ, халӗ вӗсем икшер норма тултарса ӗҫлекен пулса ҫитнӗ. Пилинейски МТ Станцинчи трактористсем те хӑйсен заданийӗсене ирттерсе тултараҫҫӗ.

Шахматистсен матч-турнирӗ

ЛЕНИНГРАД, апрелӗн 2-мӗш. (ТАСС). Паян Пионерсен дворецӗнче халиччен выляса пӗтереймен партисене выляса пӗтернӗ. Бондаревскипе Ботвинник партийӗ ку расра та вылянса пӗтмен. Ҫак партире Ботвинникӑн положенийӗ начартарах.

Керес Смысловран выляса илнӗ.

Тӑваттӑмӗш турта выляса пӗтереймесӗр хӑварнӑ партире Болеславскипе Смыслов ничья тума килӗшнӗ.

Болеславскипе Лилиенталь виҫҫӗмӗш турта вылямасӑр хӑварнӑ партие вылянӑ. Парти вылянса пӗтмен-ха.

Комсомолецсем стадион тунӑ

Краснодар крайӗнчи Варениковская станицинчи комсомолецсем стадион туса пӗтерчӗ. Халӗхи вӑхӑтра стадиона тӗрлӗ вӑйӑсем валли площадка тӑваҫҫӗ. Тӑватӑ гектарлӑ ҫӗр лаптӑкӗ ҫинче чечек клумбисем пулаҫҫӗ, 1000 тӗп йывӑҫ лартнӑ.

ВӐРМАН ХАТӖРЛЕВӖ

Малта пыракан вӑрманпункчӗ

ҪӖМӖРЛЕ. («Чӑваш Коммуни» корр.). Пӗрремӗш кварталти вӑрман хатӗрлев планне тултарас тӗлӗшпе коммунист Леонтьев юлташ ертсе пыракан вӑрманпункчӗ мала тухрӗ. Ку пунктӑн кварталта 13 пин фестметр касса хатӗрлесе 18 пин фестметр турттармалла пулнӑ пулсан, вӑл 13.117 фестметр касса 18027 фестметр турттарнӑ. Кунсӑр пуҫне вӑл кирлӗ пунктсем патне 2.260 фестметр вутӑ турттарса кӑларнӑ. Урӑхла каласан, вӑрманпункт хӑйне панӑ заданине срокра тата ытлашшипех тултарчӗ.

Ҫак результат вӑл чӑн малтанах вӑрманпунктӗнчи руководительсем рабочисем хушшинче ӑмӑртӑва сарса пынипе, ӗҫлеме кирлӗ условисем туса панипе, ӗҫ дисциплинине ҫирӗплетсе пынипе пулнӑ. Вӑрманпунктӗнче ӗҫ мастерӗсем—стахановецсем сахал мар. Вӗсем ӗҫ тухӑҫлӑхне ӳстерсе пырас тӗлӗшпе лайӑх тӗслӗхсем кӑтартаҫҫӗ. Акӑ, Лотов юлташ звенинех илер. Ку звенора пӗтӗмпе 3 ҫын. Пурте вӗсем хӑйсен нормине 150—170 процент тултараҫҫӗ. Ҫапла, сӑмахран Н. Лотов юлташ кӗркуннехипе хӗллехи сезон пуҫланнӑранпа (5 уйӑх хушшинче) 175 норма, И. Жестков юлташ 181 норма, М. Разбаков юлташ 161 норма тунӑ.

Ӗҫ тухӑҫлӑхне ӳстерсе пынӑ май ӗҫукҫи те хӑпарсах пырать. Ҫӳлте асӑннӑ юлташсем юлашки уйӑхсенче куллен 30—40 тенкӗ ӗҫлесе илме пуҫларӗҫ. Жестковпа Лотов юлташсем мартӑн малтанхи 15 кунӗ хушшинче кӑна кашни 573 тенкӗ ӗҫлесе илнӗ.

Никифоров, Демидов, А. Жестков юлташсем те вӑрман каснӑ ҫӗрте паха тӗслӗхсем кӑтартрӗҫ. Вӗсем кулленхи ӗҫ нормисене 2—2,5 хут ирттерсе тултарнисем те пулнӑ. Александр Жестков юлташ сезон пуҫланнӑранпа кашни уйӑхрах вӑтамран илсен 39,4 норма тунӑ. Халӗ вӑл уйӑхне 1000 тенкӗ ытла ӗҫлесе илет.

Вӑрманпункт коллективӗ малашне татах та хастарлӑн ӗҫлесе ҫӗнӗ ҫӗнтерӳсем тума пулать. Паллах, ӑна та вӑл ӑнӑҫлӑнах пурнӑҫлӗ.

Плана срокра тултарассишӗн кӗрешеҫҫӗ

ХӖРЛӖ ЧУТАЙ. Ишеккассинчи «Великан» колхоза Саланчӑкри вӑрманпункчӗ ҫумне ҫирӗплетнӗ. Задани тӑрӑх, колхозӑн 1841 кубометр ытларах вӑрман касса хатӗрлемелле, 2100 кубометр турттармалла.

Ҫак заданине тултарас тӗлӗшпе колхоз чылай вӑхӑт хушши кая юлса пычӗ. Ҫавӑнпа та квартал пӗтес умӗн пӗтӗмпе те 1400 кубометр касса хатӗрлесе 1300 кубометр кӑна турттарнӑ. Паянхи куна вӑрманта ҫураннисем 50 ҫын, лашапа 61 ҫын ӗҫлеҫҫӗ. Колхоз председателӗ К. Орлов юлташ та пӗрмаях колхозниксем патӗнче — вӑрманта пулать, вӑл бригадӑсене ӗҫре пулӑшать, ертсе пырать.

Вӑрманта ӗҫлекен колхозниксем хушшинче социализмлӑ ӑмӑрту сарӑлса кайнӑ. Уйрӑмӑнах Т. Сатлайкин, Ф. Семенов, Ф. Семенова, Н. Ульянов, Т. Кудюков тата ытти колхозниксем хастарлӑн ӗҫлеҫҫӗ. Вӗсем хӑйсене панӑ задачине ытлашшипех тултарнӑ.

А. Никитин.

РСФСР 1-мĕш СОЗЫВРИ ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН IV СЕССИЙĔ

РСФСР 1941 çулти государство бюджечĕ çинчен тунă доклад тăрăх апрелĕн 2-мĕшĕнче пулнă пренисем

Депутат А. В. Сомов каланă сăмах

Депутат юлташсем! РСФС Республикин 1941 çулти Государство бюджечĕ — Халăх Комиссарĕсен Совечĕ Верховный Советăн IV Сессийĕнче пăхса тухса çирĕплетме тăратнă бюджет нумай нациллĕ социализмлă государство халăх хуçалăхĕпе культурин мĕнпур отраçлисенче тунă гигантла пысăк çĕнтерÿсене палăртса тăрать.

Тухса каланă депутатсем РСФСР правительстви тăратнă бюджета, Бюджет Комиссийĕ кĕртнĕ тÿрлетÿсемпе пĕрле, çирĕплетесси çинчен панă сĕнÿсемпе эпĕ килĕшетĕп.

Депутат юлташсем! Социализм строительствин çитĕнĕвĕсене эпир Совет Союзĕнчи республикăсенче, крайсенче тата облаçсенче пуринче те куратпăр. Ленинла-сталинла наци политикине çирĕппĕн пурнăçа кĕртсе пынипе, мĕнпур Совет Союзĕпе пĕрле, автономлă советлă социализмлă республикăсем те ÿссе пыраççĕ. Чăваш АСС Республики, ытти тăванлă республикăсем пекех, совет влаçĕ туса хунăранпа иртнĕ çулсем хушшинче промышленноçпа ялхуçалăх енĕпе те, çавăн пекех культурăпа искусство енĕпе те калама çук пысăк çитĕнÿсем турĕ.

Чăваш республики ÿссе чечекленнине уççăн кăтартса паракан показательсенчен пĕри вăл — çулран çулах ÿссе пыракан бюджет пулса тăрать. 1928 çулта Чăваш АССР бюджечĕн сумми 7 миллион та 143 пин тенкĕ пулнă пулсан, 1941 çулта вăл 163 миллион та 629 пин тенкĕ пулать. Çак çулсем хушшинче республика бюджечĕ 23 хута яхăн ÿснĕ. Пирĕн бюджетра социаллă-культурăллă ĕçсенче тăвакан расходсем тĕп вырăн йышăнса тăраççĕ. 1941 çулта çак ассигнованисем — 108 миллион та 534 пин тенкĕ е республикăн пĕтĕм бюджечĕн 66,4 процентчĕ пулса тăраççĕ.

Çак çитĕнÿсене пирĕн халăх Ленинăн—Сталинăн аслă партийĕ, Ленинла — Сталинла Центральный Комитет тата Сталин юлташ ертсе пынипе тунă. **(Алă çупаççĕ).**

РСФСР Верховный Совечĕн III Сессинче Чăваш АССР финанс ĕçĕнче кая юлса пынине кăтартса панăччĕ. Иртнĕ çул хушшинче республикăра финанс ĕçĕ лайăхланчĕ. 1940 çулăн иккĕмĕш çурçулĕнче средствăсем мобилизацилемелли плана ирттерсе тултарнă. Налогсем, сборсем тата государство дохочĕсем тăрăх плана 1941 çулти пĕрремĕш кварталта та тултарнă. Анчах 1940 çулта республика бюджетăн доходпа расход пайĕсене пĕтĕмĕшпех тултарман. Эпир социаллă-культурăллă мероприятисем валли укçа тенкĕне йĕркеллĕ парса тăмалла тăвайман-ха, çак ĕç уйрăмах ялти бюджетсем тăрăх начар пулса пырать. Республикăри хăшпĕр районсенче, РСФСР Финанс Халăх Комиссарĕ Посконов юлташăн докладĕнче пĕтĕмĕшпех тĕрĕс кăтартса панă пекех, налогсем тăрăх недоимкăсене тÿлеттерессинчен тĕрĕс мар йĕркепе хăтарнисем пулнă.

Республикăри вырăнти промышленноçпа промысла кооперацийĕ юлашки çулсенче чылай ÿсрĕç, анчах вĕсем вырăнти чĕртавар ресурсĕсемпе çителĕксĕр усă кураççĕ-ха.

СССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Центральный Комитечĕ вырăнти чĕртавартан куллен кирлĕ таварсемпе продовольстви туса кăларассине ÿстермелли мероприятисем çинчен йышăннă постановленине эпир çителĕксĕр пурнăçа кĕртсе пыратпăр-ха.

Чăваш республикинче пулă промышленноçĕпе строительство материалĕсен промышленноçĕ, çавăн пекех тата коммуналлă хуçалăх предприятийĕсем начар ĕçлерĕç. Халăх хуçалăхĕн çак отраçлисем Чăваш АССР бюджетне пысăк суммăсем парса çитерейменрĕç.

ВКП(б) Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕнче уйрăм наркоматсен ĕçĕнче пысăк çитменлĕхсем чылай пуррине палăртрĕç. Манăн РСФСР Вырăнти промышленность наркомачĕ çинчен кăштах калас килет.

1939 çулта РСФСР Наркомместпромĕн сĕнĕвĕ тăрăх эпир примус горелкисен заводне тума тытăнтăмăр. Çак строительствăна туса пĕтерме 504 пин тенкĕ укçа кирлĕ, Наркомместпром 1941 çулшăн пĕтĕмпе те 50 пин тенкĕ çеç пачĕ.

Завода 1940 çулта вăхăтлăх эксплоатацине панă. Завод 30 пин горелка та туса кăларма ĕлкĕреймерĕ, Наркомместпром завода çĕнĕ йышши горелкăсем туса кăларасси çине куçма хушрĕ, çав вăхăтрах çĕнĕ горелкăсен типне 1940 çулти декабрьте çеç ярса пачĕç.

РСФСР Совнаркомĕ примус горелкисен завочĕ валли хушса оборудовани уйăрса пама Наркомместпрома 1940 çулти октябрьтех хушнă. 5 уйăх иртрĕ, оборудовани халĕ те çук. Строительствăна çавăн пек туса пыма юрамасть. РСФСР Вырăнти промышленность наркомĕн Лазарев юлташăн предприятисене ертсе пырас ĕçе лайăхлатас пулать тата çĕнĕ стройкăсемшĕн ытларах тăрăшас пулать.

Малалла эпĕ бюджет ĕçĕн хăшпĕр ыйтăвĕсем çинче чарăнса тăма кирлĕ тесе шутлатăп.

РСФСР Наркомфинĕ кашни çулах вырăнти бюджетсемпе тивĕçлĕ перерасчетсем тăвать. Кăçалхи март уйăхĕнче РСФСР Финанс Халăх Комиссариачĕ вырăнти финанс оргăнĕсене рабочисемпе служащисем заем çырăннипе пухăнакан суммăсенчен вырăнти бюджетсем валли отчисленисем шутласа илме чарасси çинчен тата ялхуçалăх налогĕ, колхозсенчен илекен подоходнăй налог, машинно-тракторнăй станцисен дохочĕсем енĕпе пухăннă суммăсем тăрăх çĕнĕрен расчет тăвасси çинчен кăтарту пачĕ. Çав вăхăтрах оборотран илекен налогран шутласа илмелли отчисленисен пысăккăшне улăштармасăрах хăварнă. Çакнашкал практика бюджетра финанс ĕçне питех те йывăрлатать, бюджет тăрăх палăртса хунă мероприятисем валли укçа-тенкĕсене йĕркеллĕ парса тăма май памасть. РСФСР Наркомфинĕ çак перерасчетсене доходсен пур çăлкуçĕсем тăрăх та пĕр вăхăтра туни кирлĕ.

Депутат юлташсем! Бюджет проектĕнче Чăваш АССР тăрăх çителĕклĕ таран палăрса тăман хăшпĕр мероприятисем çинчен каласа парас килет.

Пирĕн бутовăй чул, гравий тата алебастр пек строиматериалсем çителĕксĕр. Эпир çав строиматериалсене халиччененех Тутар АСС Республикинчен тата Куйбышев облаçĕнчен кÿрсе тăнă, çав вăхăтрах бутовăй чула хамăр патрах тупса хатĕрлес ĕçе организацилеме май пур. Çавăн пекех тата республикăра гравийпе промышленноçра усă курас тĕлĕшпе геологиллĕ-шырав ĕçĕсене туса ирттерес пулать. Анчах та 1941 çулти бюджет тăрăх çак ĕç валли средствăсем уйăрса паман. Эпĕ РСФСР Верховный Советĕнчен 1941 çулта Чăваш АССР бюджетне бутовăй чул ĕçлесе хатĕрлекен предприятисем организацилеме 250 пин тенкĕ тата гравийпе промышленноçра усă курас тĕлĕшпе геологиллĕ-шырав ĕçĕсене туса ирттерме 100 пин тенкĕ кĕртме ыйтатăп.

Иккĕмĕш асăрхаттару—механизациленĕ пекарня строительстви çинчен. Шупашкар хулинче механизациленĕ пекарня пĕртте çук. Çăкăра калама çук пĕчĕк, кустарлă пекернясенче пĕçереççĕ. Çавнашкал пекернясенче пĕçерекен çăкăр çирĕплетнĕ стандартпа килĕшÿллĕ пулмасть.

Эпĕ РСФСР Верховный Советĕнчен Шупашкар хулинче механизациленĕ пекарня строительстви валли Чăваш АССР бюджетне 900 пин тенкĕ укçа уйăрса пама ыйтатăп.

Виççĕмĕш асăрхаттару—коммуналлă хуçалăх енĕпе паракан ассигнованисем çинчен. 1920 çулпа танлаштарсан Шупашкар хули 7 хут ÿсрĕ. Хулари коммуналлă хуçалăх та чылаях ÿсрĕ. Анчах та хулан хальхи благоустройстви хулан промышленноçлă тата культурăллă аталанăвĕн пĕтĕмĕшлĕ шайĕнчен кая юлса пырать-ха. Хулара пĕр урама çеç асфальт сарнă.

Эпĕ Верховный Советран урамсене асфальт сарма, çавăн пекех тата Шупашкар хулин ытти благоустройстви енĕпе Чăваш АССР бюджечĕ тăрăх 500 пин тенкĕ укçа уйăрса пама ыйтатăп.

Тăваттăмĕш асăрхаттару—Чăвашсен Государство театр çурчĕн строительстви çинчен. Театр çурчĕн строительствине çулран-çулах кая хăварса пыраççĕ. Вăл строительствăна 1941 çулта та палăртман. 800 вырăнлă театр çурчĕ тума пĕтĕмпе 4 миллион та 500 пин тенке ларать. Эпĕ театр çурчĕн строительствине хатĕрленес тата проектлă ĕçсем туса ирттерес тĕлĕшпе 1941 çулта Чăваш АССР бюджетне 350 пин тенкĕ кĕртме ыйтатăп.

Депутат юлташсем! 1941 çулти государство бюджетне доходсем енĕпе те, расходсем енĕпе те пĕтĕмпех тултарасси пирки иккĕленмелли çук. Çакна шантарса тăраканни вăл—пирĕн çĕршыва сталинла ертсе пыни, коммунизмăн аслă рулевойĕ, пирĕн учитель тата çулпуç Сталин юлташ ертсе пыни пулса тăрать. **(Алă çупаççĕ).**

Донецкра вырăссен музыкăллă театрне тунă

Донецкра музыкăллă театр çуртне туса пĕтернĕ. Театрăн пăхса лармалли залне 1.400 çын кĕрсе вырнаçать. Çывăх вăхăтрах театрта «Иван Сусанин» премьера пулать.

Допризывниксем стахановла ĕçлеççĕ

Районри допризывниксем Хĕрлĕ Çарăн черетлĕ призывне пысăк тимлĕхпе хатĕрленеççĕ. Хальхи вăхăтра çитес призыва кĕмелли çамрăксем хушшинче ВКП(б) Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕн решенийĕсене ăнлантарса парас ĕç анлăн саралса пырать.

Допризывниксем колхоз производствинче стахановла ĕçленипе пĕрлех, агитаторсем пулса ĕçлеççĕ, вĕсем ку тĕлĕшпе паха примерсем кăтартаççĕ. Сăмахрăн, «1-ое Мая» колхозри допризывник комсомолец П. Дементьев юлташ колхозниксене партипе правительство решенийĕсем çинчен ăнлантарса парас тĕлĕшпе лайăх ĕçлекен агитаторсенчен пĕри пулса тăрать. Вăл колхозниксемпе пĕрле вăрман ĕçне кайса, унта та агитатор пулса ĕçлерĕ.

«Смычка» колхозри допризывник П. Даньков 1939 çултанпа старший конюх пулса ĕçлет. Ăна колхоз Хĕрлĕ Çар фондĕнче тăракан лашасене пăхма хушнă. Лашасене лайăх пăхать, хушнă ĕçе яланах тĕплĕн тăвать. Даньков юлташ иртнĕ çулта хăй пĕччен 560 ĕçкунĕ тунă. Допризывник-стахановецсен колхоз производствинчи обществăллă ĕçсенчи паха примерĕсене татах та нумай илсе кăтартма пулать.

Кăçал призыва тăракан çамрăксем хушшинче хутла пĕлменнисем пĕр çын та çук. Хутла сахал пĕлекенсенчен 96 процентне вĕрентсе кăларнă, призыв кунĕччен вĕсене пурне те вĕрентсе кăларма тăрăшатпăр. Трахомлисенчен 50 процентне сыватнă. Ку ĕç пирĕн çителĕксĕр пырать-ха. Çавăн пекех, допризывниксем хушшинче оборонăпа физкультура ĕçĕ те чылай аванланчĕ. Призывниксенчен ГТО комплексĕн 1-мĕш сыпăклă нормисене 77 процент, II-мĕш сыпăклă нормисене 67 процент панă.

Çамрăксем çитес призыва пысăк хаваспа кĕтеççĕ. Вĕсем çар училищине, Хĕрлĕ Çар ретне яма ыйтса райвоенкомата заявленисем параççĕ. Александр Иванов (Янымово ялсовечĕ) 1923 çулта çуралнă. Вăл 7 çул вĕреннĕ тата физкультура инструкторĕсен курсĕнче пулнă. Иванов хăйне кăçалах призыва чĕнме ыйтса заявлени пачĕ.

Пирĕн малашнехи задача—хутла сахал пĕлекен допризывниксене пурне те вĕрентсе кăларса тата трахом чирĕнчен сыватса çитерсе, Хĕрлĕ Çар ретне пур енĕпе те хатĕрленсе çитнĕ, çирĕп сывлăхлă çамрăксене парассишĕн кĕрешесси пулса тăрать.

Я. АНИСИМОВ.

Сĕнтĕр районĕнчи çар комиссарĕ.

Украинăри шурлăхсене типĕтес ĕç

Кăçалхи çул Украинăри колхозсенче типĕтнĕ шурлăхсен лаптăкĕ 31.500 гектар чухлĕ ÿсет.

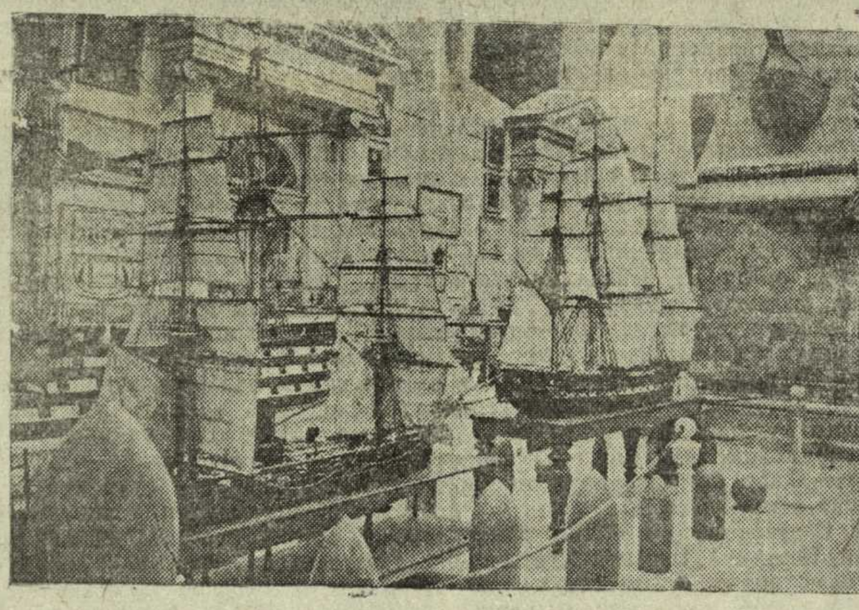

Ленинградри тинĕс-çар музейĕ. **Укерчĕк çинче:** вырăс флочĕн паруслă çар карапĕсем (музейăн истори залĕнче).

Э. Ханкин фото-ÿкерчĕкĕ (ТАСС).

ХАÇАТСЕНЕ ПĂХСА ТУХНĂ ХЫÇÇĂН

Редакцин вăхăт çук

Чăваш республикинчи колхозниксем СССР Совнаркомĕпе ЦК ВКП(б) «Ялхуçалăх культурисен тухăçлăхне тата выльăх-чĕрлĕхсен продуктивлăхне ÿстернĕшĕн Чăваш АСС Республикинчи колхозниксене ĕçшĕн хушса тÿлесси çинчен» йышăннă постановленине пысăк хаваслăхпа кĕтсе илчĕç. Вĕсем партипе правительствăна, Сталин юлташа хамăр çĕршывăн пуянлăхне вăйлатма пулăшакан йĕрке туса панăшăн пĕтĕм чĕререн тав тăваççĕ. Историллĕ постановлени, — теççĕ колхозниксем СССР Совнаркомĕпе ЦК ВКП(б) 1941 çулти мартăн 13-мĕшĕнче йышăннă постановленине.

Мартăн 17-мĕшĕнче колхозниксен пысăк масси çак историллĕ постановленине радио тăрăх итлерĕ. Мартăн 19-мешĕнче ăна республикăри хаçатсем «Чăваш Коммуни» тата «Красная Чувашия» пичетлесе кăларчĕç. Мартăн 20-мĕшĕнче республикăри хаçатсем çинче СССР Совнаркомĕпе ЦК ВКП(б) постановленине колхозниксем пысăк хаваслăхпа йышăнса илни çинчен калакан пирвайхи материалсем пичетленсе тухрĕç.

Паллах, районсенчи хаçатсен задачи—çак историллĕ постановленине колхозниксен анлă масси патне хăвартрах çитересси, пĕтĕм колхозниксене ялхуçалăх культурисен тухăçлăхне тата выльăх-чĕрлĕхсен продуктивлăхне ÿстерессишĕн кĕрешме мобилизацилесси пулнă, çапла пулать те. Хăйсен задачине çакăн пек ăнланнă хаçатсем СССР Совнаркомĕпе ЦК ВКП(б) постановленине мартăн 23-мĕшĕнче пичетлесе кăларчĕç. Çав вăхăтрах хăшпĕр хаçат редакцисем çак историллĕ постановленине пичетлесе кăларасси çине тимсĕррĕн пăхрĕç.

ВКП(б) Октябрьски райкомĕпе ĕççынни депутачĕсен райсовечĕн органĕ — «Хĕрлĕ Октябрь» хаçат тăрăх шутласан, мартăн 27-мĕшне çитиччен нимĕнле постановлени те тухман. Вăл мартăн 27-мĕшчен постановленине пичетлесе кăлармарĕ çеç мар, çав постановлени çинчен вулакансене пĕр сăмахпа та пĕлтермерĕ. Редакцин мартăн 27-мĕшчен çак постановленине пичетлесе кăларма май килмен пулсан, мартăн 27-мĕшĕ умĕн, сăмахран, мартăн 23-мĕшĕнче тухнă номерта вăл постановлени тухни çинчен, ăна колхозниксем мĕнле кĕтсе илни çинчен каласа памалла пулнă. Хаçат çакна туман. «Унсăр пуçне те материалсем нумай, вăл постановленине пичетлесен, Тимĕрккен «Виçĕ колхозри лашисене» пичетлесе кăлараймăпăр»,—тенĕ пулмалла хаçатăн ответлă редакторĕ Каяхов юлташ. Çапла шут тытнă та, редакци сотрудникĕ Тимĕркке колхоз лашисемпе епле çÿрессисем çинчен çырса пĕлтерме васканă.

Пĕррехинче Тимĕркен хăйсен Хутор Шинер ялĕнчи «Венера» колхозра лашасене мĕнле пăхса усрани çинчен пĕлмелле пулнă. Пĕррепе икке пăртак та пулин чухлама пултаракан кашни çынах, Тимĕркке вырăнĕнче пулсан, çак ĕçе проста тăвать. Колхоз председателĕпе е аслă конюхпа колхоз картинче пулать, витесене кĕрсе тухать. Унта пурте алтупанĕ çинчи пек витĕр курăнса тăрать: пĕр «Вулкан» лаша кăна мар, ытти лашасем те начарланнине курма пулать. Тимĕркке урăхла тăвать. Акă мĕн хăтланать вăл «Венера» колхозра «Вулкан» лашапа аслă конюх А. Иванов пăхакан лаша мĕнле пулнине пĕлме.

Итлĕр.

«Эпир, Хутор Шинерти «Венера» колхозăн «Вулкан» ятлă лашине кÿлсе ялсоветĕнчи колхозсем тăрăх çаврăнса çÿреме тухрăмăр. Манпа юнашар колхозăн аслă конюхĕ А. Иванов юлташ. Вăл ялсоветĕнче ялхуçалăх секцине ертсе пыраканĕ. Халь вăл манпа пĕрле, ялсоветĕнчи колхозсем çуракине мĕнле хатĕрленнине, выльăх-чĕрлĕхсене мĕнле усранине тĕрĕслеме тухнă».

Акă пирĕн Тимĕрккесем «Вулкан» лаша çине ларнă та çиле хирĕç ирттерсе пыраççĕ. Лаша юпахĕ çак мĕскĕнсем çине вĕçет, çăварĕсене кĕрет...

Анчах Тимĕрккесем колхозра лашасем начар тăнине çакăнпах пĕлсе çитеймен-ха. Вĕсем тепĕр кун каллех лашапа ларса тухаççĕ. Куннинче «Вулкан» лашапа мар, аслă конюх Иванов хăй пăхакан лашапа тухаççĕ. Анчах результат çав-çавах. Каллех çиле хирĕç юрттараççĕ, каллех пит-куç çине юпах ларать.

Икĕ кун хушши вăхăт кирлĕ пулнă Хутор Шинерта лашасем мĕнле пулнине пĕлме. Тен, «Хĕрлĕ Октябрь» редакцинче ĕçлекенсен ĕç кунĕ çавăн пек пулĕ. Ăна пĕлместпĕр эпир. Анчах çакна вара лайăххах пĕлетпĕр: Тимĕркке çаплах йĕркене кĕме пĕлмест. Юлашкинчен вăл хăй колхоз лашипе çÿрени çинчен мухтанма тытăнчĕ.

«Хĕрлĕ Октябрь» хаçат редакторĕ Каяхов юлташ ăна йĕркене кĕртме шутламасть пулмалла. Тен, парти райкомĕ, юлашкинчен, редакци ĕçĕсемпе пăртаккăх интересленсе пăхĕ. Вăл вара хаçат редакци мĕншĕн мартăн 27-мĕшĕччен те вулакансене СССР Совнаркомĕпе ЦК ВКП(б) йышăннă постановлени çинчен пĕлтермесĕр тăнин тĕпĕ-йĕрне, тупсăмне тупĕ.

Ялсовет исполкомĕсен ĕçне лайăхлатассишĕн

Красноармейски райсовет исполкомĕ тата районри уйрăм ялсовет исполкомĕсем Чăваш АССР Конституцийĕн 56-мĕшпе 57-мĕш статьисене пăсса ĕçлеççĕ. Вĕсем Советсен сессийĕсене Конституцире кăтартнă пек ирттермеççĕ. Райсовет исполкомĕн çулталăк хушшинче улттăран сахал мар сесси пухмалла пулнă пулсан, иртнĕ çулта виçĕ хутчен кăна пухнă. Çав сессисене организациллĕ ыйтусене çеç сÿтсе явнă. Çавăн пекех ялсовет исполкомĕсен çулталăк хушшинче 12-шер сесси ирттермелле пулнă. Анчах Мăн Шетмĕ, Пшонкă, Чатукасси ялсовет исполкомĕсем виçшер сесси çеç пухнă.

Районри чылай ялсовет исполкомĕсем ĕç планĕ туман, яланлăх комиссисемпе уйрăм депутатсем çителĕксĕр ĕçлеççĕ, вĕсене ĕçре пулăшакансем тата вĕрентекенсем çук. Советсен ĕçне ялти актива явăçтармаççĕ. Мăн Шетмĕ, Пшонкă ялсовет исполкомĕсен председателĕсем тата райсовет исполкомĕн председателĕ Виноградов юлташ яланлăх комиссисемпе, активпа тата массăпа таччăн çыхăнса ĕçлес вырăнне вĕсенчен уйăрăлса кайнă. Шорçырма ялсовет депутачĕсем Лаптев, Ефимов, Яковлев юлташсем сессисене çÿремеççĕ тата исполком ларăвĕсенче пулмаççĕ. Пшонкă ялсовечĕн иртнĕ çулти июлĕн 26-мĕшĕнче пулнă сессинче 9 депутатран 4 çын, Мăн Шетмĕ ялсовечĕн иккĕмĕш сессинче 16 депутатран 8 çын кăна пулнă.

Чылай ялсовет исполкомĕсем йышăннă решенисене масса патне çитермеççĕ, хăйсен решенийĕсене мĕнле пурнăçа кĕртсе пынине тĕрĕслемеççĕ. Уйрăм ялсовет исполкомĕсем протоколсене райсовет исполкомне вăхăтра тăратма тăрăшмаççĕ, тăратсан та вĕсене унта пăхса тухмаççĕ, протоколсем çинчи çитменлĕхсене кăтартса памаççĕ. Ялсовет исполкомĕсем ыйтусене сÿтсе явсан, протоколсене ăнланмалла çырмаççĕ.

Çак сăлтавсене пулах Красноармейски район уйрăм ĕçсем тăрăх юлса пырать. 1940 çулта выльăх-чĕрлĕх ĕрчетмелли плана тултарман. Çитĕннисене хутла вĕрентес тата трахом чирне пĕтерес тĕлĕшпе пачах çителĕксĕр ĕçленĕ.

Сĕнтĕрвăрри тата Шупашкар районĕсенчи ялсовет исполкомĕсем, çавнашкалах райсоветсен исполкомĕсем вулав çурчĕсемпе клубсене начар ертсе пыраççĕ. Сĕнтĕрвăрри районĕнче вулав çурчĕсемпе клубсем 32, Шупашкар районĕнче—53 тата библиотекăсем 4 шутланаççĕ. Анчах вĕсенчен чылайĕшĕ йĕркеллĕ ĕçлемеççĕ.

СССР Верховный Совет Президиумĕн председателĕ М. И. Калинин культура строительствине ертсе пырассине вăйлатма вырăнти Советсене чĕнсе каланине хăшпĕр çĕрте çаплах пурнăçа кĕртсе пымаççĕ. Ялсовет исполкомĕсем культура учрежденийĕсене кирлĕ пек пулăшмаççĕ. Шупашкар районĕнчи Çĕнер, Иккасси, Хыркасси тата Сĕнтĕрвăрри районĕнчи Шуршăл, Ольдеево ялсовечĕсенчи вулав çурчĕсенче радиоприемниксем ĕçлемесĕр лараççĕ, кĕнекесем сахал. Вулав çурчĕсенче таса мар.

Шупашкар, Сĕнтĕрвăрри райсовет исполкомĕсем тата вĕсен çутĕç пайĕсем, çавăн пекех ялсовет исполкомĕсем политпросвет учрежденисен ĕçне лайăхлатас тĕлĕшпе пачах çителĕксĕр ертсе пыраççĕ.

Чăваш АССР Верховный Совечĕн Президиумĕ çак ыйтусене мартăн 27-мĕшĕнче пулса иртнĕ хăйĕн ларăвĕнче пăхса тухса, тивĕçлĕ решенисем йышăнчĕ.

Я. МУРАТОВ.

Тĕне хирĕçле пропаганда тăвакансене пулăшма

Мăнкун—попсен ултавĕ

Пирĕн çĕршывра миллионшар ĕççыннисем тĕне ĕненессинчен хăтăлнă. Вĕсем тĕнче çине, пурнăç çине тĕрĕс куçпа, наука кăтартнă пек пăхса, нимĕнле турă та çуккине пĕлсе тăраççĕ. Турра ĕненмен çынсем, паллах ĕнтĕ, попсем Христос пулнă тесе суеçтернине те ĕненмеççĕ. Çавăнпа вĕсем мăнкуна тата ытти тĕн праçникĕсене те уявламаççĕ. Анчах ĕççыннисем чылайĕшĕ халĕ те тĕн-тĕшмĕшлĕхрен хăтăлса çитейменнине те пирĕн манма юрамасть.

Чиркÿ праçникĕсем чухне, мăнкун чухне попсем хăйсен ĕçне уйрăмах сарса яраççĕ. Вĕсем ĕççыннисен ĕмĕрхи йăлисемпе тата хăнăхăвĕсемпе усă курса, вĕсене тĕн праçникĕсене уявлаттарас тесе тăрăшаççĕ. Çакна асра тытса, тĕне хирĕç пропагандăпа агитаци ĕçне пирĕн яланах вăйлăн туса пымалла.

* * *

Попсем Христос çинчен тата мăнкун çинчен калани пĕтĕмпех суя халлап пулса тăнине наука тахçанах кăтартса панă. Мăнкун пек уяв авалхи еврей халăхĕн, çĕрĕçĕпе пурăннă авалхи ытти халăхсен те пулнă. Авалхи халăхсем çав праçнике çуркунне, хĕвел çанталăка ăшăтнишĕн, йывăç-курăксем хĕллехи вăхăт хыççăн ÿсме, саралма, чечекленме тытăннишĕн савăнса уявланă.

Ĕлĕк-авал Египетра пурăннă халăхсен, çавăн пекех Финикийăри халăхсен те Христос вилни тата чĕрĕлсе тăни çинчен калакан халлап пек халлапсемех пулнă. Египетри халăхсем—Озирис турă, Финикийăри халăхсем — Адонис турă пурăннă, вилнĕ тата чĕрĕлсе тăнă, тесе калакан халлапа ĕненнĕ. Çавнашкал турăсем çинчен калакан халлапсем авалхи ытти халăхсен те пулнă. Наука кăтартса панă тăрăх, Христос, çав авалхи халăхсем ĕненнĕ турăсем пекех, нихăçан та пулман.

Христианство тĕнĕ пуçланнă вăхăтра ученăйсем тата писательсем пурăннă. Вĕсем çырса хăварнисем халиччененех сыхланса юлнă. Анчах ученăйсемпе писательсем, хăйсем пурăннă вăхăтри мĕнпур паллă ĕçсем çинчен çырса хăварнă çынсем, Христос çинчен пĕр сăмах та çырса хăварман.

Христос çинчен евангелисенче çырнă. Анчах ку кĕнекесене Христос пурăннă текен вăхăтра мар, нумай кайран çырнă. Евангелисенче хире-хирĕçлĕхсем темĕн чухлех. Вăл урăхла пулма та пултарайман, мĕншĕн тесен евангелисене уйрăм çынсем хăйсем шухăшласа кăларса çырнă. Çавăнпа ĕнтĕ Христос пурăнни, вилни тата вилĕмрен чĕрĕлсе тăни çинчен калакан халлапа кашни евангелист хăйне майлă çырса хăварнă.

Ĕççыннисене улталама тăрăшса попсем Христос «пурăннă вăхăтран юлнă» текен тĕрлĕрен япаласем: тумтир татăкĕсем, апат юлашкисем, чĕрнесем, шăлсем «сывлăш» (бутылкăра), сухал пĕрчисем, пăтасем, турпассем т. ыт. кăтартаççĕ. Çав япаласене пĕтĕмпех поп таврашсем хăйсем шухăшласа кăларнă, вĕсем ĕççыннисене улталаса пысăк доход илеççĕ.

Попсен ултавне ак çак пример та лайăх кăтартса тăрать. Чиркÿсенче, сăмахран, Иисус Христоса çакса вĕлернĕ хрес татăкĕсене кăтартаççĕ. Мĕнпур чиркÿсенчен çав «хрес татăкĕсене» пуçтарсассăн, пысăк çурт туса лартмалăхах йывăç пуçтарăнмалла. Çакă вăл, ултавсăр пуçне, урăх нимĕн те пулма пултараймасть.

Чиркÿ яланах эксплоататорсене, пусмăрçăсене хÿтлесе тăнă. Поп таврашсем халĕ те ĕççыннисене тĕттĕмре тытас, эксплоататорсен пусмăрне кĕртсе ÿкерес тесе çунаççĕ. Вĕсем: «Христос тÿснĕ, сире те тÿсме хушнă», «Çĕр çинче асап тÿсекен, çÿлти патшалăхра çăлăнать», тесе вĕрентеççĕ. Çакă вăл ĕççыннисене минретсе, эксплоататорсене пăхăнса пурăн, тесе калани пулать.

Çавăн пекех поп таврашсем, Христос ячĕпе витĕнсе, империализмлă вăрçăсене пиллеççĕ. Попсем пиллекен империализмлă вăрçăсем ĕççыннисене тÿсме çук йывăр инкексемпе асапсем кÿреççĕ. Империализмлă вăрçа пула ĕççыннисем пинĕ-пинĕпе вилеççĕ, выçлăхпа çуклăх тÿсеççĕ. Вăрçă вăрçакан капитализмлă çĕршывсенчи хуласемпе ялсем çине пăрахакан бомбăсем ачасене те уяса тăмаççĕ. Бомбăсем тивнипе темĕн чухлĕ ачасем вилсе пĕтеççĕ. Çавăн пек вăрçа ĕнтĕ поп таврашсем «таса вăрçă» тесе пиллеççĕ, вăрçăна пула тата пушшех пуякан капиталистсемшĕн çине тăрсах кĕлтăваççĕ.

Христианство тĕнĕ, ытти мĕнпур тĕнсем пекех, эксплоататорсемпе пусмăрçăсене хÿтлесе тăнăран патша Российĕнче чиркÿ помещиксен класĕпе тата буржуазипе союзлă пулнă. Çавăн пекех патша самодержавийĕ те чиркÿ çине таянса тăнă.

Халăхсен тĕрми пулнă патша Российĕнче пуçпулса тăнă классем мăнкун çинчен калакан халлапа нацисем хушшинче хирĕçÿсем чĕртсе яма, революциллĕ движенине хирĕç кĕрешме усă курнă.

Патша правительстви чиркÿ ячĕпе витĕнсе революциллĕ движение пусарса пыни çинчен калакан фактсене нумай илсе кăтартма пулать.

Акă, 1861 çулти çуркуннепе пулса иртнĕ событисем. Унчухне, крепостной правăна пăрахăçа кăларнă хыççăн та помещиксем хресченсене тÿсме çук хĕсĕрленĕ пирки, Российăра хресченсен пăлхавĕсем пулнă. Пенза губернинчи Чембар уездĕнчи хресченсем восстани тунă. Вĕсен восстанине патша генералĕ Дренякин тискеррĕн пусарнă. Ыран мăнкун пулать тенĕ чухне хресченсене 44 çынна вĕлернĕ тата амантнă. 100 çынна ытла салтаксен стройĕ витĕр уттарса хĕненĕ, ун хыççăн каторгăна янă.

Дренякин генерал хресченсен юнне юхтарни çинчен пĕлтернине илсессĕн, Александр II патша хăйĕн шанчăклă йытти патне (Дренякин генерал патне) çакăн пек ответ янă: «Христос чĕрĕлнĕ! Сывлăх суннăшăн тата ĕçлĕ распоряжени панăшăн тав тăватăп», тенĕ. Патша генералĕ хушнипе персе пăрахнă хресченсен ÿчĕсем çав вăхăтра вут шаршанĕ пек купаланса выртнă, хĕнесе асаплантарнă, юн юхтаракан хресченсем тĕрмесенче ахлатса ларнă тата вĕсен арăмĕсемпе ачисем выçăпа вилнĕ.

1907 çулта патша правительстви питех те тискер майсемпе революцие пусарса пынă. Чиркÿ пуçлăхĕсем те революцие пусарас ĕçе хутшăнмасăр юлман. Вĕсем çав çулти мăнкун умĕн ятарласах кăларнă кĕнекере: революционерсене асаплантарса вĕлерес пулать, вĕсене вĕлерме Христос хăй хушнă, тесе çырнă. Çапла вĕсем революцие тискеррĕн пусаракан патша правительствине пулăшнă.

1917 çулти ноябрьте, социализмлă аслă революци вăхăтĕнче, чиркÿ çыннисен пĕтĕм Российĕри съезчĕ çамрăк совет влаçне, ĕççыннисем çав кунсенче туса хунă Совет влаçне, сирпĕтсе антарма чĕннĕ. «Христос çулĕ çине тавăрăнăр, турă кăтартса панă çул çине тăма кая мар-ха», тесе хăратнă чиркÿ ячĕпе витĕннĕ белогвардеецсем. Çапла поп таврашсем яланах революцие хирĕç кĕрешсе пынă.

Вĕсем граждан вăрçи вăхăтĕнче те белогвардеецсен çарĕсене пĕтĕм вăйран пулăшнă. 1919 çулта, сăмахран, Колчак çарĕсенче попсем салтаксене совета хирĕçле листовкăсем салатса панă. Попсен çав совета хирĕçле листовкисем: «Да воскреснет бог, да расточатся враги его», тенĕ сăмахсемпе пуçланнă. Салтаксене çав листовкăсене Хĕрлĕ Çара хирĕç çапăçăва кĕрес умĕн кăкăр патне хума сĕннĕ.

Çак фактсем ĕнтĕ поп таврашсем яланах ĕççыннисене улталаса пурăннине, вĕсем яланах ĕççыннисен революциллĕ движенине хирĕç кĕрешсе пынине кăтартса тăраççĕ. Совет влаçне пĕтерсе хурас тесе поп таврашсем хăйсен пĕтĕм ирсĕр вăйĕсене пухса кĕрешсе пынă. Çапах та Совет Союзĕнчи рабочи класс тата мĕнпур ĕççыннисем, Ленин—Сталин партийĕ ертсе пынипе, белогвардеецсен тата интервентсен çарĕсене çĕнтерчĕç. Эпир телейлĕ пурăнатпăр, — çак телейлĕ те савăнăçлă пурнăçа эпир чиркÿ вĕрентнине хирĕç пырса, чиркÿ ячĕпе витĕннĕ контрреволюцие хирĕç кĕрешсе пырса тунă.

Пирĕн çĕршывра ĕççыннисен ăнланулăхĕ ÿссех пырать. Вĕсене улталама йывăррине поп таврашсем те курмасăр тăма пултараймаççĕ. Çавăнпа вĕсем ĕненекенсене улталама чи чее майсем шухăшласа кăларма тăрăшаççĕ. Вĕсем, сăмахран, Христос ĕççынни, пролетари, коммунист пулнă тесе суя халлап сарма та именсе тăмаççĕ. Поп таврашсен çавăн пек ултавĕсене тăрă шыв çине кăларсах пымалла.

Чиркÿ праçникĕсем вăхăтĕнчи, уйрăмах пĕр эрне хушши пыракан мăнкун чухнехи, ĕçкĕ-çикĕ тата ĕненекенсенчен хăшпĕрисем ĕçе тухманни—пит пысăк сиен кÿрет. Чиркÿ праçникĕсем — поп таврашсен ултавĕ пулса тăраççĕ. Вĕсене—çав чиркÿ праçникĕсене, мăнкуна та — уявлани пулмалла мар.

Пирĕн праçниксем — революциллĕ праçниксем. Çывхарса килекен Майăн 1-мĕш — пирĕн чи савăнăçлă уявсенчен пĕри. Майăн 1-мĕшне производствăри çĕнĕ çĕнтерÿсемпе кĕтсе илессишĕн пĕтĕм вăйя хурса ĕçлер!

Ф. А.

Çĕнĕ ГЭС

КРАСНОАРМЕЙСКОЕ. Именкассинчи ГЭС ĕçе кĕни 5 уйăх çитрĕ ĕнтĕ. Çак кĕске вăхăтра унăн хăватлă ĕçĕ районри чылай колхозсене тĕлĕнтерчĕ тата савăнтарчĕ.

Именкассинчи ГЭС примерĕпе Тусай ялсоветĕнчи «Шимар» тата «Чутай» колхозсем те Çавал шывĕ çинче кăçал çĕнĕ ГЭС тума тытăнчĕç. Халĕ строительство ĕçĕ пырать, çак кунсенчех турбина кÿрсе килеççĕ.

ГЭС августăн 1-мĕшĕнче ĕçе кĕрет. Вăл 400 лампочка çутатать тата колхозсене авăн çапма, арман авăртма электричество вăйĕ парать.

ÇУРАКИ УМĔН

Пахалăхсăр юсанă машинăсем

КРАСНОАРМЕЙСКОЕ. **(Хамăр корр.).** Правительство тракторсене апрелĕн 1-мĕшне юсаса пĕтерме кăтартса панине МТ Станцийĕ пурнăçа кĕртеймерĕ. 42 трактор çеç юсаса кăларнă. Тата 12 трактор юсамалла. Паянхи куна мастерскойра 8 трактор тăрать. Вĕсене хăçан юсаса пĕтерессине татса калама çук, мĕншĕн тесен тракторсене юсас тĕлĕшпе çирĕплетнĕ графика пурнăçламаççĕ. МТС директорĕ Лукин юлташ «У-2» тата ХТЗ тракторсене—пурĕ 4 трактора юсас пирки шантарса калаймасть. Вĕсем валли коленчатăй валсем çук.

Кунта ялхуçалăх машинисене юсама кĕркуннех тивĕçлипе тытăнман пулнă. Сезон пуçланиччен кирлĕ чухлĕ запаслă пайсем кӳрсе килмен. Паллах ĕнте, çакă вăл ĕçре хытă кансĕрлет. Коленчатăй валсем пирки 19 трактор икшер хут ремонта кĕрсе тухнă. Халĕ трактористсем юлашки тракторсене юсаççĕ. Анчах та запаслă пайсем çукки кансĕрлет. 54-мĕш номерлĕ трактора ĕçе юрăхлă тума шатунсем, скорость коробкин шестернисем, малти кустăрмисен подшипникĕсем çитмеççĕ. Кунтах тепĕр икĕ тракторăн гильзăсем, поршеньсем тата коленчатăй валсем çук.

Машина склачĕсенчен пĕрне пыратăн. Кунта мастерскойра юсанă тракторсем тăраççĕ. 10, 18, 32 тата 42-мĕш номерлисем çинче пломбăсем çук. Ку ĕнтĕ вĕсен мĕнле те пулин çитменлĕх пуррине пĕлтерет. Комисси ремонтран тухнă тата эксплоатацине юрăхлă тесе йышăннă хăшпĕр машинăсен те çитменлĕхсем пур. Мартăн 26-мĕшĕнче комисси СХТЗ трактора актпа йышăннă. Çак тракторăн индукционнăй катушкин магнето начар. Мартăн 28-мĕшĕнче 31-мĕш номерлĕ трактора йышăннă. Ку машинăн червячнăй коробкăн управленин рулĕ юрăхлă мар. Актсене пăхса тухатăн. Комисси тракторсенче мĕнле те пулин çитменлĕх пуррине «регистрацилесе» хăварать, анчах та эксплоатацине юрăхлă тесе «заключени» парать. Комисси йышăннă 5 тракторăн тĕрлĕ пайĕсем юрăхсăра тухнă. Кусем çеç мар-ха. «Гильза цилиндров после весновспашки подлежит к замене» тесе çырнине те актсенче сахал мар тĕл пулма тивет. Çакăн пек машинăсемпе тухăççăн ĕçлеме пуласса шанмалла-и-ха ĕнтĕ?

Ултă сеялка юсамалли юлнă, плугсене пурне те юсаса пĕтернĕ. Çапла пĕлтереççĕ МТС-ра. Анчах та ăна ниепле те çирĕплетсе калама май килмест. МТС территоринчи чылай машинăсем пĕтĕмпех юрпа витĕнсе ларнă. Хальхи вăхăтра вĕсен пахалăхне никам та тĕрĕслесе пĕлеймĕ. Тимĕрç лаççи çывăхĕнче икĕ плуг тăраççĕ. Пĕрин лемехĕ чалăш-чĕлĕш, теприн гайкисем силленкелесе тăраççĕ. Сахалтан та 15 плуг çумĕнчи кожух-автоматсене улăштарса лартмалла.

Сеялкăсенче те çитменлĕхсем çук мар. 5 сеялкăн наружнăй конуссем пăсăлса пĕтнĕ. Вĕсем 200 штукăран кая мар кирлĕ. Кунсăр пуçне икĕ сеялкăн семепровочĕсем юрăхсăра тухнă. Çаксене хăвăртрах майлаштарса лартма тăрăшмаççĕ. Ытти сеялкăсем юр айне тупланса юлнă. Вĕсем мĕнле сыхланса тăнине тĕпчесе пĕлме çук.

Нумаях та вăхăт иртмĕ, çуракине тухмалла пулĕ. Анчах та МТ Станцийĕ çуракине тухма хатĕр мар.

Т. МАЙОРОВ.

Рабселькорсен рейчĕ

ЕТĔРНЕ. Районри «Колхозник юлташĕ» хаçат активлă рабселькорсен вăйĕпе районра çитес çуракине мĕнле хатĕрленнине тĕрĕслесе тухрĕ. Пурĕ 10 колхоза тĕрĕслерĕ.

Районра çуракине хатĕрленесси хăшпĕр колхозсенче ытла та япăх пырать. Палтайри Буденный юлташ ячĕпе тăракан колхозра ялхуçалăх инвентарĕсене юсама тытăнман. Иртнĕ кĕркунне тимĕрç лаççи патне илсе пынă 14 плуг халĕ те юр айĕнчех выртаççĕ. Колхозри транспорт инвентарĕсене япăхтарса янă. Кӳлмелли урапасенчен 50 проценчĕ юрăхсăр. Колхоз председателĕ Мардарейкин юлташ колхозра йĕркелĕх тăвассишĕн тăрăшмасть.

Орапакассинчи «Правда» колхозра та урапа станĕсем çитмеççĕ. Кашни лашана кӳлес пулсан 60 стан кирлĕ, паян куна 28 стан кăна юрăхлă. Ку колхозра та ялхуçалăх машинисене юсама тытăнман. Райçĕрĕç пайне панă пĕр сводкинче «ялхуçалăх машинисене тимĕрçĕ çук пирки юсама тытăнман» тесе çырса пĕлтернĕ. Тимĕр шăллă сӳресем çитмеççĕ, нумайĕшĕн шăлĕсем тухса ӳкнĕ, кунсăр пуçне пур сӳресем те амбар умĕнче сапаланса выртаççĕ. Мăн Йĕкĕтри «Хĕрлĕ Октябрь» колхозра кӳрсе килнĕ минераллă удобренисем (5 тоннăна яхăн) çисĕр амбарта выртаççĕ. Колхозра халĕ иртнĕ çулхи клевера çапса пĕтермен, çав хушăрах клевер вăрри çитмен пирки ссуда парасса кĕтсе лараççĕ.

«Пинер» колхоз малта пыракан колхоз шутланать. Анчах рейд участникĕсем ку колхозра та сахал мар çитменлĕхсем тупрĕç. Павлов тата Пугачев бригадисенче хăмăтсем, ĕнерчĕксем çитмеççĕ. Урапасем çителĕксĕр. Колхозăн 106 центнер сĕлĕ улăштарса вăрлăха лайăхлатмалла, паянхи куна çуррине кăна улăштарнă.

Я. СОРОКИН.

Ăмăртса ĕçлемеççĕ

Тури Кăканарти «Правда» колхозра (Калинински район) вăрлăхсем кондицине лармаççĕ. Мартăн 19-мĕшĕнче вăрлăхсене анализ тума иккĕмĕш хут семлабораторине янă. Результатсем çавăрăнса çитеймен-ха. Колхоз правленинче ĕçлекенсем тата бригадирсем нимĕн калама пĕлмеççĕ, иккĕленсе тăраççĕ: «хăйсен кондицийĕсене те лараççĕ ĕнтĕ вăл вăрлăхсем, темĕнле. Малтанхи пекех пулĕ тетпĕр: вăрлăхсен нӳрĕлĕхĕ ытла пысăк тата вĕсем ытла таса мар», теççĕ. Хăйсем пур, вăрлăх пахалăхĕшĕн тăрăшмаççĕ, ăна тепĕр хут сортламаççĕ.

Колхоза 100 лав юшкăн кăларма задани панă, пĕр лав та кăларман. 650 тонна тислĕк кăлармалла, 200 тонна кăна хатĕрленĕ.

Колхоз кăçал гектартан 17 центнер тĕштырă туса илме пулнă. Вăл обязательство çинчен колхозниксем пачах пĕлмеççĕ.

— Эпир Кăканарти «Ударник» колхозпа ăмăртатпăр,—теççĕ колхоз правленинче ĕçлекенсем,—иртнĕ çулта та унпа ăмăртса ĕçлерĕмĕр...

Хăйсем ăмăрту договорĕсене тĕрĕслесе тăмаççĕ. Çитменнине кăçалхи ăмăрту договорне те туман-ха. Ăмăрту ĕçĕ йăлтах ячĕшĕн пулса пырать, тĕрĕссипе никам та ăмăртмасть.

Ив. МОСЕЕВ.

«Ĕмĕт» колхозри (Çĕрпӳ р.) доярка-стахановка Е. Евдокимова. Вăл кăçалхи январь уйăхĕнче хăй пăхакан ĕнесенчен 1.441,5 литр сĕт суса илнĕ (план — 1.343 литр).

Г. Костин фото-ӳкерчĕкĕ.

▲ ▲ ▲

Чĕлхесĕрсен вĕренĕвĕ

Совет Союзĕнче ĕççыннисем пурте вĕренӳ правипе усă кураççĕ. Инкеке пула чĕлхесĕр е суккăр пулнă çынсем те пирĕн çĕршывра пурнăç тулашĕнче юлмаççĕ. Вĕсем вĕренме тата ытти граждансемпе танах ĕçлекен пулма пултарччăр тесе ятарласах шкулсем уçнă.

Çапла пирĕн республикăра чĕлхесĕр ачасене вĕрентекен шкулсем икĕ шкул ĕçлеççĕ. Чашламари шкулта 75 ача, Куснарти шкулта 54 ача вĕренеççĕ. (Ку шкулсем иккĕшĕ те Куславкка районĕнче).

Çак шкулсенче вĕренекен ачасене государство шутĕнчен апат çитереççĕ, тумлантараççĕ тата пăхса усраççĕ. Шкултан вĕренсе тухсассăн вĕсем, хутла пĕлекен çынсем пулса, ытти çынсемпе танах производствăра, колхозра тата ытти ĕçсенче те ĕçлеме каяççĕ.

Анчах хутла вĕренеймесĕрех ӳссе çитĕннĕ чĕлхесĕрсем те пур-ха. Вĕсене хутла вĕрентме ятарласах виçĕ шкул уçнă. Шуркассинчи (Сĕнтĕрвăрри районĕ) шкулта 28 çын, Шупашкарта («Красный молот» артель çумĕнче) — 11 çын, Канашра — 12 çын вĕренеççĕ. Ӳссе çитĕннĕ чĕлхесĕрсем çак шкулсенче хутла вĕренеççĕ, çав вăхăтрах производствăра ĕçлесе специальность туянаççĕ тата хăйсене пурăнмаллăх укçа-тенкĕ илеççĕ.

Виçĕ çул хушши чĕлхесĕрсене вĕсене валли ятарласа кăларнă учебниксем тăрăх вĕрентеççĕ, тăваттăмĕш çултан пуçласа вара ытти шкулсене валли кăларнă учебниксем тăрăх вĕрентме тытăнаççĕ.

Ӳссе çитĕннĕ чĕлхесĕрсене вĕрентес тĕлĕшпе Шуркассинчи шкул уйрăмах паллă çитĕнӳсем тунă. Ку шкулăн заведующийĕ пулса нумай вăхăт хушши Васильев юлташ ĕçлет. Вăл тăрăшса тата ăста вĕрентнипе чĕлхесĕрсем çирĕп пĕлӳ илеççĕ. Васильев юлташ вĕрентнĕ чухне кинопа тата фотоаппаратпа анлăн усă курать. Вăл шкулта вĕренекен чĕлхесĕрсем хушшинче культурăллă-массăллă ĕçе те лайăх йĕркеленĕ.

Чĕлхесĕрсене хутла вĕрентес ĕçе Чăваш АССР Наркомпросĕн ертсе пымалла. Анчах Наркомпрос ку ĕçе халиччен çителĕклĕ ертсе пыман,—çавăншăн ăна нумай пулмасть пулса иртнĕ канашлура (Чĕлхесĕрсен Пĕтĕм Российăри обществин Чăваш республикинчи канашлăвĕнче) хытă критиклерĕç. Районсенчи сутĕç пайĕсемпе социальнăй обеспечени пайĕсен, çавăн пекех профсоюз организацисен те чĕлхесĕрсене хутла вĕрентесси çине малашне ытларах çавăрăнса пăхмалла.

И. САПОЖНИКОВ.

Промышленноçа валли ĕç вăйĕ парассине вăйлатмалла

Сталин юлташ партин XVIII съезĕнче çапла каларĕ: «Халĕ ĕнтĕ, пирĕн ыйтăва кăмăл тума сĕнесси, ӳссе пыракан промышленность валли çулсерен пĕр миллион çурă яхăн та пулин çамрăк колхозниксене пире парса тăма сĕнесси çинчен çеç сăмах пырать. Халĕ ĕнтĕ пуян пурнăçпа пурăнма тытăннă колхозсен çакна асра тытас пулать: вĕсем енчен çавăн пек пулăшу пулмасан, пирĕн промышленноçа малалла анлăлатса пыма питех те йывăр пулать, промышленноçа анлăлатмасăр вара— хресченсем куллен кирлĕ таварсем ыйтни ӳссе пынине тивĕçтерме пултараймастпăр».

Сталин юлташăн çак кăтартăвне пирĕн республика юлашки çулсенче çителĕксĕр пурнăçа кĕртсе пырать. Промышленноçа валли ĕç вăйĕ пухассин планне 1939 çулта 56,3 процент, 1940 çулта 43,4 процент анчах тултарнă. Промышленноçа валли ĕç вăйĕ пухассипе уйрăмăнах Хĕрлĕ Чутай, Сĕнтĕрвăрри, Октябрьски, Шупашкар районĕсем начар ĕçлеççĕ.

Промышленноçа валли ĕç вăйĕ пухассин планне тултарса пыманнине шута илсен, пирĕн республикăра ытлашши ĕç вăйĕ çук пек туйăнма пултарать. Анчах ун пек шутлани пачах тĕрĕс мар. Колхозсенчи тата республикăри пĕтĕм ĕç вăйне шутласа пăхнă тăрăх, пирĕн республикăра, Кувакино районĕсĕр пуçне, çулталăкăн кирек хăш вăхăтĕнче те ытлашши ĕç вăйĕ нумай. Кувакино районĕнче уборка вăхăтĕнче кăна ытлашши ĕç вăйĕ пулмасть, ытти вăхăтсенче вара, ытлашши ĕç вăйне унта та нумай тупма пулать. Республикăри ĕçĕн балансне халăх хуçалăхĕн пĕтĕм отраслисем тăрăх йышăннă производствăллă плансене никĕсе хурса тăваççĕ, ĕç вăйĕ мĕн чухлĕ кирлине ĕç тухăçлăхĕ мĕнте пулмаллине кура ĕçĕн вăтам нормисем тăрăх шута илеççĕ.

Чылай районсенче промышленноçа валли ĕç вăйĕ пухас ĕçе ку таранччен йĕркелесе çитермен. Пăрачкав, Хĕрлĕ Чутай, Шупашкар т. ыт. районсене промышленноçа валли ĕç вăйĕ пухма плансем парсан, хăйсен районĕсенче ытлашши ĕç вăйĕ колхозсенче те, единоличниксен хуçалăхĕсенче те çук тесе пĕлтереççĕ. ЧАССР Совнаркомĕ çумĕнчи промышленноçа валли ĕç вăйĕ пухас тĕлĕшпе ĕçлекен комисси ярса панă нарядсене пурнăçламаççĕ.

Хăшпĕр районсенче ĕç вăйĕ пухас тĕлĕшпе ĕçлекен вербовщиксене кăмăллăн кĕтсе илеççĕ, анчах ялсоветсем тăрăх, хăш ялсоветра ĕç вăйĕ мĕн чухлĕ пуррине шута илмесĕрех, кăларса яраççĕ. Çавна пула вара ĕç вăйĕ пухма килнĕ вербовщик час-часах пĕр çын тупмасăрах нумай вăхăт ирттерет. Кунта тата çакна та палăртас пулать: чылай организацисем ĕç вăйĕ пухма хăйне хушнă ĕçе пурнăçа кĕртме пултарайман çынсене, ĕçкĕ-çикĕне туртăнакансене, растратчиксене яни те тĕл пулать.

Промышленноçа валли ĕç вăйĕ пухассинчи тĕп çитменлĕх вăл — колхозсенче ĕç вăйĕпе çителĕксĕр тата туллин усă курма пĕлменни.

Чăваш республикинче колхозсенче ĕç ытлашши нумай мар. Чăваш АССР Наркомземĕн 1941 çулти январĕн 1-мĕшĕнчи даннăйĕсем тăрăх, пĕр çын пуçне сухаламалли çĕр — 1,2 гектар, акнă çĕр — 0,78 гектар, ĕçлеме пултаракан пĕр çын пуçне, 16 çултан пуçласа унтан ватăраххисене илсен, сухаламалли çĕр — 2,36 гектар, акнă çĕр — 1,85 гектар анчах тивет. Колхозсем 1939 çулта тăратнă отчетсем тăрăх эпир çакна куратпăр: ĕçлеме пултаракан колхозникăн çулталăк хушшинче тунă ĕçĕ 114 ĕçкунĕ шутланать. Колхозник çулталăк хушшинче ялхуçалăхĕнче 307 кун ĕçлемеллине шута илсен, вăл пĕтĕмпе те 37,1 процент кăна ĕçленĕ пулать. Апла пулсан, 62,9 процент ĕç вăхăтне колхозник хăйĕн хуçалăхĕнче ĕçлесе е ахалех, нимĕн тумасăрах, ирттернĕ. Чăваш республикинчи колхозсенчи ĕç вăйĕпе, ССР Союзĕнчи ытти облаçсемпе, крайсемпе танлаштарсан, чылай çителĕксĕр усă курнă.

Партин XVIII конференцийĕ промышленноçа малалла аталантарса пымалли анлă план пачĕ. Çав плана тултарма промышленность валли ĕç вăйĕ нихăçанхинчен нумай кирлĕ пулать. Районсенчи партипе совет организацийĕсен, колхоз руководителĕсен умĕнче хальхи вăхăтра тăракан пысăк задачăсенчен пĕри вăл — промышленноçа валли ĕç вăйĕ йышлăн парса тăрасси пулать.

П. ФИЛИППОВ.

Колхозсем татăклă обязательствăсем илеççĕ

КОМСОМОЛЬСКОЕ. «Ялхуçалăх культурисен тухăçлăхне тата выльăх-чĕрлĕх продуктивлăхне ӳстернĕшĕн Чăваш АСС Республикинчи колхозниксене ĕçшĕн хушса тӳлесси çинчен» йышăннă постановленине районри колхозсенчи колхозниксен пухăвĕсенче пысăк хаваслăхпа тата политикăллă хастарлăхпа сӳтсе-яваççĕ. Колхозниксем партипе правительствăн постановленине ырласа, ялхуçалăх культурисен тухăçлăхне тата выльăх-чĕрлĕх продуктивлăхне ӳстерме конкретлă обязательствăсем илеççĕ.

«Мăрат» колхоз юлашки виçĕ çул хушшинче вăтам шутпа кашни гектартан 17-шер центнер тĕштырă туса илнĕ. Пысăк тухăçлă тырпул туса илнĕшĕн «Мăрат» колхоза Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкин Главнăй Комитечĕ иккĕмĕш степеньлĕ диплом, преми—5 пин тенкĕ укçа тата мотоцикл парса наградăланă. Çĕнĕ постановлени «Мăрат» колхоз членĕсен ĕçлес хастарлăхне татах та вăйлăн çĕклерĕ. Колхозниксем стахановла шкула çӳресе агротехникăна вĕренеççĕ. Шкулта вĕреннине практикăпа çыхăнтарса пыраççĕ.

Иртнĕ çулсенче вăйлă тырпул туса илнĕ звенори колхозниксем те, начар тухăçлă тырпул туса илнĕ звенори колхозниксем те тупăш пĕр пекех илнĕ. Иртнĕ çулта «Динамо» колхозра виçĕ звено ĕçленĕ. Пĕрремĕш звено кашни гектартан 16 центнер, иккĕмĕш звено 37 центнер, виççĕмĕш звено 20 центнер вир туса илнĕ. Анчах ĕçшĕн пур звенори колхозниксене те пĕр пекех тӳленĕ.

«Красный воин» тата «Динамо» колхозсенче партипе правительство йышăннă постановленине сӳтсе-явнă хыççăн çуракине хатĕрленесси татах вăйланчĕ. Бригадăсем тата звеносем кăçал пысăк тухăçлă тырпул туса илме, çавăн пекех выльăх-чĕрлĕх продуктивлăхне ӳстерме пулаççĕ.

М. ЯКОВЛЕВ.

Çĕмĕрле комбинатĕнчи шлифовщица-стахановка Н. П. Шигашева, сменăри нормăна 140—170 проц. тултарса ĕçлет.

Г. Костин фото-ӳкерчĕкĕ.

▲ ▲ ▲

Икĕ сменăри ĕçсем

КУСЛАВККА. Комбинатăн каскалакан цехĕнче икĕ смена ĕçлет. Пĕринче смена мастерĕ пулса Н. Ильин юлташ, тепринче—В. Ильин юлташ ĕçлеççĕ. Вĕсен ĕç вăйĕ пĕр пекех тата вĕсем пĕр йышши детальсем тăваççĕ. Анчах производствăллă плана тултарас тĕлĕшпе вĕсем хушшинче уйрăмлăх пысăк.

Малтан çакна каласа хăвармалла: çак цехра мартăн 17-мĕшĕччен деталь вкладышне тăвассине хăнăхса çитеймен пулнă. Халиччен ĕçленĕ станокăн техника тĕлĕшĕнчен çитменлĕхсем пулнă пирки ку детале çителĕклĕ туса кăларма пултарайман, деталь пахалăхне те пăснă.

Çак çитменлĕхе пĕтермелле пулнă. Механически цехăн начальникĕ Никитин, слесарь Прусаков, планово-предупредительнăй ремонт ĕçĕн начальникĕ Цыганов тата каскалакан цехри механик Парашин юлташсем çине тăрса ĕçленипе çĕнĕ станок туса лартнă. Ун хыççăн тин деталь вкладышне тăвас ĕçе йĕркелесе янă.

Çапла вара ĕçе чăрмантарса тăракан сăлтава пĕтернĕ. Халĕ çав детале икĕ станок çинче тăваççĕ. Апла пулин те Н. Ильин юлташ смени графика тултарса пыраймасть. Сборщиксем Кутузов, Зюляев, Кузнецов юлташсем кулленхи нормăна 140 процента çити тултараççĕ. Анчах сменăри рабочисенчен чылайĕшĕ, пĕтĕмпе 17 çын, хăйсен кулленхи планне яланах тултараймаççĕ.

Н. Ильин юлташ сменинче час-часах простойсем пулаççĕ. Кунта ĕç вăйне тĕрĕс вырнаçтарман, ĕç кунĕпе туллин усă курмаççĕ.

Тепĕр сменăра — В. Ильин юлташ ертсе пыракан сменăра—ĕçсем пачах урăхла. Юлашки пиллĕк кун хушшинче В. Ильин юлташ смени график тăрăх 340 алăк туса кăлармалла пулнă, 399 алăк туса кăларнă, 55 щит вырăнне 81 щит тунă.

Мастер В. Ильин кашни кунхи ĕçе малтанах планласа хурать, ĕç вăйне тĕрĕс вырнаçтарса тухать, кашни рабочие задани парать, ăна пурнăçланине тăтăшах тĕрĕслесе пырать. Уйрăм сборщиксемпе станочниксем—Калинин, Нефедина, Родионова, Агеева юлташсем нормăна 128—200 процента çити тултараççĕ. В. Ильин юлташ сменинче те нормăна тултарайман рабочисем сахал мар-ха. Икĕ смени тăрăх илсен, пĕтĕмпе 36 рабочи нормăна тултараймаççĕ. Çакă вăл цеха каялла туртса пырать.

Н. МРАНЬКА.

ЫЛТТĂН ÇĔРЕ

(КАЛАВ)

Поезд хускалса каясси пĕр минутăна яхăн юлсан, иккĕмĕш номерлĕ вагон çине пĕр çирĕм пилĕк çулхи, вăтам пӳллĕ, илемлĕ хĕрарăм васкаса пырса кĕнĕ. Вăл ларма вырăн çуккипе, вагон стени çумне чавсипе таянса тăнă, аллинчи чемоданне умне лартнă.

Кăвакара пуçланă çӳçлĕ пассажир, хĕрарăм ура çинче тăнине курсан, ăна шелленĕ:

— Гражданка, сире ура çинче тăма кансĕр. Акă, ларăр ман вырăна,—тенĕ вăл ури çине тăрса.

Хĕрарăм ватă пассажир çине ăшшăн пăхса илнĕ.

— Тавтапуç, ан чăрманăр, мучи. Хăвăр вырăнăра мана парсан, сирĕн ура çинче тăмалла пулать. Эсир ватă çын, эпĕ çамрăк. Мана капла та юрĕ,—тенĕ хĕрарăм.

— Ларăр, ларăр. Эпĕ хама валли вырăн тупăп. Сире ура çинче тăма кансĕр.

Хĕрарăм хăйне шеллесе вырăн панăшăн хĕпĕртенĕ. Уншăн çак ватă пассажир тăван пекех туйăннă.

Хĕрарăм йывăрçын пулнă. Вăл юлашки кунсене çӳренĕ. Çавăнпа та ăна ватă пассажир хĕрхеннĕ.

Поезд хускалса кайнă. Вагон кустăрмисем рельсăпа каласса пынă. Пĕр купере çамрăксем юрă пуçласа янă:

«Выходила на берег Катюша,
На высокий на берег крутой...»

Çамрăксемпе пĕрле ытти пассажирсем те хутшăнса юрланă. Вагон ăшĕ концерт залĕ пек туйăннă.

Вагонри савăнăçлă халăхпа пĕрле ватă пассажир тата кайран ларнă хĕрарăм та савăнса пынă. Анчах хĕрарăм темшĕн кăшт ютшăннă. Анчах та вăл хăюсăр сăнлă хĕрарăм пулман. Лайăх тумланнă. Хыçалалла çавăрса çыхнă пурçăн тутăрĕ айĕнчен сарă çӳç пайăркисем ука тĕслĕ курăннă: урисене сарă пурçăн чăлха, çӳлĕ кĕлеллĕ пушмак тăхăннă, сылтăм аллин шĕвĕр пӳрнинче ылттăн çĕрĕ йăлтăртатнă.

Ватă пассажир хĕрарăмăн пӳрнинчи ылттăн çĕрре курсан:

«Пĕр-пĕр инженер арăмĕ пулĕ ку. Ылттăн çĕрĕ тăхăнса çӳрет. Пуянскер пулас»,—тесе шухăшланă. Вагонра ларса пыракан ытти хĕрарăмсем çине пăхса сăнанă вăл, унтан каллех ылттăн çĕреллĕ хĕрарăм çине пăхнă. Вăл хăй ĕмĕрĕнче таçта-таçта та çитсе çаврăннă, анчах çакăн пек илемлĕ хĕрарăма сайра тĕл пулнă. Ун пек илемлĕ хĕрарăма вăл таçта курнă. Анчах хăçан? Ăçта? Ăна тавçăрса илеймен.

Поезд икĕ станци урлă иртнĕ. Пассажирсем хăшĕсем анса юлнă, вĕсен вырăнне çĕннисем ларнă. Ылттăн çĕреллĕ хĕрарăмпа ватă пассажир пĕр купере, хире-хирĕç ларса калаçса пынă. Пĕр-пĕринчен ăçта пурăннине, хăш станцине çитиччен кайнине ыйтса пĕлнĕ.

— Эпĕ Хĕвеланăç Украинăран. Упăшка патне пурăнма куçса каятăп. Вăл Хĕрлĕ Çарта служить тăвать. Эпир унта пĕлтĕр, Хĕрлĕ Çар Хĕвеланăç Украина ĕççыннийĕсене ирĕке кăларсан, паллашрăмăр. Пĕр уйăх пĕрле пурăнсан, вĕсен чаçне куçарчĕç. Халĕ вĕсем Н. ятлă хулара пурăнаççĕ. Мана та хăй патне пыма чĕнсе çыру янă,—пĕлтернĕ хĕрарăм.

— Эсир апла Н. хулана çитичченех пыратăр! Эпĕ те çав хулана. Манăн та ывăл унта пурăнать.

— Апла пулсан пирĕн çул пĕрле. Питĕ аван.

— Сирĕн Хĕвеланăç Украинăра аçу-аннӳ те пур пулĕ?—ыйтнă старик.

— Çук. Аттене тĕнче вăрçи вăхăтĕнче вĕлернĕ. Анне, пансем тĕрмене хупса лартсан, тĕрлĕ майпа асаплантарнине чăтаймасăр, чире кайса вилнĕ. Эпĕ аннерен вунпилĕк çулхи ача юлнă. Ăçта çитнĕ унта ĕçленĕ, ыйткаласа çӳресе ӳснĕ. Хĕрлĕ Çар пырсан тин савăнăçлă пурнăçпа пурăнма пуçларăм.

— Хĕрлĕ Çар салтакне качча тухса аван тунă эсир. Акă часах сирĕн ача çуралĕ. Сирĕншĕн тепĕр савăнăç пулĕ,—тесе мухтанă, ача-пăчана юратакан старик.

— Ашшĕ те питĕ ачашăн, хăвăртрах çитме хушса çыру янăччĕ. Çавăнпа васкаса килетĕп.

Поезд станцине çитсен кăшт чарăнса тăнă та, каллех малалла ыткăннă.

— Ыран çитетпĕр ĕнтĕ. Поезд кая юлмасть, вăхăтлă пырать,—савăнтарнă старик хĕрарăма.

— Вăхăтлă çитсен аванччĕ. Эпĕ ун патне: çак поездпа пыратăп, тесе телеграмма патăм. Вăл мана хирĕç тухса илет.

— Эпĕ ывăл патне хам пынине пĕлтерсе телеграмма памарăм та-ха. Адрес тăрăх шыраса тупăп-и?

Каç пулнă. Пассажирсем çывăрма хатĕрленнĕ.

Хĕрарăм чемоданне уçса пĕр пĕчĕк минтерпе çӳхе одеял кăларнă та, тирпейленсе выртнă.

— Мучи, ытла хытă çывăрса кайсан, эсир мана вăратăр тархасшăн, станцирен иртсе каясран хăратăп.

— Çывăрăр, çывăрăр. Эсир çывăрсан та, эпĕ çывăрас çук. Н. хуларан иртсе каймăпăр. Унта çитсен поезд малалла каймасть. Анса ĕлкĕрĕпĕр.

— Эпĕ сирĕн çине шанатăп, мучи.

— Çывăрăр. Ан пăшăрханăр.

Вагонра пĕтĕмпех лăпланса çитнĕ. Старик хăйĕн багаж пекки çине таянса выртса пынă. Пуçне тĕрлĕ шухăшсем кĕрсе тухнă. Акă вăл часах хăйĕн виçĕ çул хушши курман ывăлне курĕ. Хасан кӳлли патĕнче, Хĕвеланăç Украинăра тата Финлянди фронтĕнче пулса иртнĕ вăрçăсенче пулнăскер, ĕлĕкхинчен нумай улшăннă пулĕ. Курсан та трукках паллаймĕ.

Сасартăк, койка айĕнче темскер кăштăр-каштăр тунă пек илтĕннĕ. Старик хупнă куçне уçса пăхнă... Сывлăшне кăлармасăр итлет: «Хĕрарăм хускалкаларĕ-ши?» Çук, вăл паçăрхи пекех выртать, сылтăм алли полка хĕрринчен аялалла усăннă. Унтан каллех лăпланса выртать. Татах аялта чăштăртатни илтĕнет. Старик пуçне çĕклеме те ĕлкĕреймен—хĕрарăм хаяр сасăпа кăшкăрса янă:

— Ой, пулăшăр!

Старик сиксе тăнă. Курать: хĕрарăмăн сылтăм алли полка айнелле авăнса кĕнĕ, хăй хытă çухăрать:

— Пулăшăр! Пӳрнери ылттăн çĕрре хывса илчĕç!

Старик чухласа илет. Полка айне кăшт çеç кĕрсе каять. Кĕрешме пуçлаççĕ. Вăйлă шав пулнипе пĕтĕм вагон вăранать.

— Мĕн пулнă?—пĕр-пĕринчен ыйтнă пассажирсем.

— Вагонра вăрă пур!

Старик, вăйлăскер, кĕрешсен-кĕрешсен полка айĕнчен пĕр çара янахлă çамрăк çынна сĕтĕрсе кăларнă.

—Вăрă! Ылттăн çĕрре ăçта хутăн? Пар!—тесе çухинчен тытнă старик çамрăка.

— Эпĕ нимĕнле ылттăн çĕрĕ те вăрламан. Билет çуккипе çеç полка айне кĕрсе выртнăччĕ,—ответленĕ лешĕ.

— Суятăн! Пар çĕрре!—кăшкăрнă старик.

— Çавă, çавă. Манăн пӳрнери çĕрре хывса илчĕ,—тесе пĕлтернĕ хĕрарăм.

Старик çара янаха аллинчен вĕçертмен:

— Кар çăварна!

Çара янах ирĕксĕрех çăварне карнă.

— Кăлар чĕлхене!

Çара янах чĕлхене кăларнă май, çăварĕнчен ылттăн çĕрĕ урайне тухса ӳкнĕ. Старик ылттăн çĕрре пĕшкĕнсе илнĕ.

— Тавтапуç, мучи. Халĕ те эсир пултăр, унсăрăн манăн аннен асăнмаллăх пиллĕхĕ пĕтетчĕ,—тавтунă хĕрарăм.

Старик вăрра тартман. Малти станцине çитсен милицине парса хăварнă. Чугунçул çинчи вăрра тытнăшăн милицинче старике тавтунă.

Поезд малалла ыткăннă. Вăрăран туртса илнĕ ылттăн çĕрре старик кăкăрĕ çинчи кăсъине чиксе хунă та, хĕрарăма каялла пама мансах кайнă. Хĕрарăм та ыйтман. Хире-хирĕç ларса калаçкаласа пынă. Сасартăк, хĕрарăмăн сăнĕ улшăннă. Вăл хăвăрт-хăвăрт сывланă, аллисемпе пилĕкне тыта-тыта илнĕ, куçĕсене хупса, шăлне çыртнă, авкаланнă.

— Мĕн пулчĕ апла?—тĕлĕнсе ыйтнă старик.

— Мĕн тăвас-ши? Малти станцине çитсе ĕлкĕрейĕпĕр-ши?—тенĕ хĕрарăм ӳкнĕ сасăпа.

— Станцине çитсе ĕлкĕреймесен те, аптăрамăпăр. Поезд пысăк, çынсем нумай. Пĕрре те пулин е тухтăр, е акушерка тупăпах. Эсĕ, хĕрĕм, кăшт та пулин тăхта. Эпĕ халех,—тенĕ старик хĕрарăма йăпатса. Çавăнтах куперен тухса кайнă.

Нумай та вăхăт иртмен, старик трукках пĕр арçын тухтăр, тепĕр хĕрарăм акушерка тупса пынă.

— Тархасшăн пулăшăр, ак çак хĕрарăм трук чирлесе ӳкрĕ,—тесе çамрăк çын пек чупкаланă старик.

Поезд станцăна çитесси вунă километр çеç юлнă.

Халĕ ĕнтĕ вагон çинчи пассажирсем пĕри те çывăрман. Чирлесе ӳкнĕ хĕрарăмпа мĕн пуласса кĕтнĕ. Ăна пулăшма хатĕр пулнă.

Старик, хĕрарăм вăрăран хăранипе, вăхăтсăр пушанма пултарĕ тесе куляннă. Ним тума аптăраса, ларма-тăма пĕлмен. Ăшĕ çуннă енне кăсъинчи ылттăн çĕрре кăларса çавăркаласа пăхнă, тĕлĕнсех кайнă. Çĕррĕн шал енче «А» саспалли пулнă. Çак «А» саспалли ăна тахçанхине аса илтернĕ...

...Ку вăл 1916 çулта пулнă. Унчухне вăл çамрăк салтак. Нимĕç çарĕ çĕмĕрсе килнĕ, вырăс çарĕ чакнă. Çул çинче суранланнă, вилнĕ салтаксем, вырса пăрахнă кĕлте пек, ăçта çитнĕ унта йăванса выртнă. Çав вилĕм хирĕнче вăл хăйĕн взводнăй командирне тĕл пулнă. Леш йывăр суранлăскер, урисем çине тăма хăтланнă, çавăнтах çĕре йăванса кайнă.

— Пулăшăр!—тесе хăрăлтатнă. Çын иртсе пынине çапах чухланă.

— Ванюшкин... тăхта-ха... Эпĕ вилетĕп, эсĕ манăн савнă хĕре çырса пĕлтер. Ан кĕттĕр вăл. Ме, хывса ил манăн кача пӳрнири ылттăн çĕрре,—тенĕ взводнăй аран пăшăлтатса.

Ванюшкин чарăннă. Взвод командирĕ çине шеллесе пăхнă: «Мĕн тăвас манăн унăн ылттăн çĕррипе? Тен хамăн та час вилĕм çитĕ» тесе шухăшланă. Çапах взвод командирĕн пӳрнинчи ылттăн çĕррине хывса илнĕ те, хăйĕн кача пӳрнине тăхăннă: «Çырупа пĕрле савнă хĕрĕ патне асăнмаллăх ярса парăп» тесе çеç шухăшлама ĕлкĕрнĕ. Малалла мĕн пулнă, астумасть, хăй те йăванса ӳкнĕ.

Вăрах-и, сахал-и вăхăт иртсен, куçне уçса пăхнă. Унăн умĕнче çавтери илемлĕ хĕрарăм тăнине курсан, вăл тĕлĕнсех кайнă: «Чăн-ши?» тесе шухăшланă. Тепĕр хут куçне хупса уçнă. Çук, тĕлĕк мар, чăн пулнă.

— Ăçта эпĕ?—тесе ыйтнă Ванюшкин хĕрарăм çине тинкерсе пăхса.

— Эсĕ ман патра. Эпĕ сана вилнисем хушшинчен тупса илсе кĕтĕм, —тенĕ хĕрарăм. Унтан хĕрарăм ăна вилĕмрен мĕнле хăтăлнине каласа панă.

Ванюшкин суранланман. Инçе мар снаряд çурăлнипе вăл ăнтан кайса çеç выртнă. Упăшкине вăрçăра вĕлернĕ поляк хĕрарăмĕ, ăна хăй патне йăтса кĕртнĕ. Çав вăхăтра хĕрарăмăн кăкăр ĕмекен хĕрачи сăпкара çывăрнă.

— Мĕн парас-ши ман сана?.. Мĕнле тавтăвас-ши? Эсĕ вĕт мана вилĕмрен çăлнă çын,—тесе тавтунă Ванюшкин поляк хĕрарăмне.

— Ним те кирлĕ мар мана. Эпĕ сана вилĕмрен çăлтăм, çавă çитет маншăн,—тенĕ хĕрарăм.

Унтан Ванюшкин хĕрарăма темиçе хутчен тавтунă. Тухса каяс чухне пӳрнинчи ылттăн çĕррине астунă та, ăна хывса илсе:

— Инке, ил манран асăнмалăх кучченеç, çак ылттăн çĕрре те пулин, —тесе чĕринчен сĕннĕ.

— Çук, мана нимĕн те кирлĕ мар. Ылттăн çĕрĕ пире, чухăнсене, килĕшмест. Хăвăрах тăхăнса çӳрĕр. Эсир çамрăк çын,—тесе ылттăн çĕрре илмен хĕрарăм.

Хăйне вилĕмрен çăлнăшăн Ванюшкинăн мĕнпе те пулсан хĕрарăма тавтăвас килнĕ. Вара вăл хĕрарăма систермесĕр, ачи сăпки ăшне те пулин çак ылттăн çĕррине пăрахса хăварнă.

— Тавтапуç, инке. Сывă пул!—тесе тепĕр хут хĕрарăма аллинчен тытса тавтунă та, уйăрăлнă.

Акă хăçанхи ылттăн çĕрĕ пулнă вăл. Çак хĕрарăм Ванюшкина вилĕмрен çăлнă амăшĕн хĕрĕ пулнă. Епле вăл амăшĕ пекех илемлĕ. Амăшĕ пекех ырă кăмăллă çын пулĕ. Халĕ ĕнтĕ старик иккĕленмен. Ылттăн çĕрĕ çавăн пулнă.

(Юлашки 4-мĕш страницăра).

Профессиллӗ Союзсен Пӗтӗм Союзри Центральный Совечӗн XI пленумӗ

Апрелӗн 1-мӗшӗнче пленумӑн каҫхи ларӑвӗнче **Шверник** юлташ доклачӗ тӑрӑх пынӑ пренисенче Ҫурҫӗр тинӗс ҫул работникӗсен Союзӗн Центральный Комитечӗн председателӗ **Кононов** юлташ тухса каланӑ. Вӑл пуринчен ытларах 1941 ҫулти навигацине хатӗрленес ӗҫре профсоюзсем мӗнле вырӑн йышӑнса тӑни ҫинчен тата карапсем ҫинче хуҫалӑх расчечӗ тӑвас ыйтусем ҫинчен каланӑ.

Кӑҫалхи ҫул,—тенӗ Кононов юлташ,—Арктика флочӗ пирвайхи хут дотацисӗр ӗҫлеме пуҫлать. Полярниксен усӑ курмасӑр выртакан питех те пысӑк резервсем пур. Суднӑсем ҫинчи комитетсем тата Союзӑн Центральный Комитечӗ ҫак резервсене палӑртас ӗҫре хозяйственниксене ӗҫлӗ пулӑшу пама, ҫакӑнпа вара грузсем турттармалли плана тултарма кӑна мар, тата ирттерсе те тултарма пулӑшмашкӑн тивӗҫлӗ.

Кузнецкри Сталин ячӗпе тӑракан металлурги заводӗнчи завком председателӗ **Чернышев** юлташ вӑтам командӑй состава техника ӗҫне вӗрентесси ҫинчен каланӑ. Производствӑллӑ канашлусенчен пӗринче домна цехӗн ӗҫне сӳтсе-явнӑ. Канашлура ҫакӑ палӑрнӑ: производство процесне кашни мастер хӑйне майлӑ илсе пырать, палӑртса ҫирӗплетнӗ правилӑсене пӑхӑнса тӑмасть. Цехри 16 мастертан пӗр мастерӗ кӑна хӑйӗн техникӑллӑ пӗлӳлӗхне хӑпартса пырать. Завод комитечӗ ҫав канашлу хыҫҫӑн кӑна ҫакна ӑнланса илнӗ: техникӑна вӗрентес ӗҫе рядовой работниксем хушшинче кӑна мар, производство командирӗсем хушшинче те организацилемелле.

Малалла Чернышев юлташ ҫакна паллӑ тунӑ: профсоюз активӗ предприяти экономикипе тата финанспа питех те интересленет, анчах та завком ҫак ыйтусем тӑрӑх вӗренӳ ӗҫне халиччен те организациленмен.

— Хӗвелтухӑҫӗнчи тата Инҫет-Хӗвелтухӑҫӗнчи чугунҫулсен профсоюз организацийӗсем,—тенӗ ҫак ҫулсем ҫинчи рабочисен Союзӗн Центральный Комитечӗн председателӗ **Морозов** юлташ,—ӗҫукҫи системинчи, техникӑллӑ нормированири ҫитменлӗхсене пӗтерме тытӑнчӗҫ. Свердловскри хӑшпӗр чугунҫул предприятийӗсенче профсоюз организацийӗсем йӗркелӗхпе тасалӑха штурмовщинӑпа туса хума хӑтланнӑ. Ҫакна хирӗҫ эпир татӑклӑ отпор патӑмӑр.

Морозов юлташ выступленийӗ хыҫҫӑн пренисем пӗтеҫҫӗ. Доклад тӑрӑх пурӗ 57 ҫын тухса каланӑ.

Унтан **Н. М. Шверник** юлташ юлашки сӑмах каланӑ.

Пленум Шверник юлташ профсоюз организацийӗсен 1941 ҫулти халӑх хуҫалӑх планне пурнӑҫа кӗртес тӗлӗшри ӗҫӗ ҫинчен тунӑ доклад тӑрӑх резолюци хатӗрлеме комисси суйланӑ.

Унтан ВЦСПС секретарӗ **К. И. Николаева** юлташ профессиллӗ союзсен 1941 ҫулти бюджечӗ ҫинчен тунӑ доклада итленӗ.

Апрелӗн 2-мӗшӗнче пленум хӑйӗн ӗҫне малалла тӑвать. (ТАСС).

* * *

Апрелӗн 2-мӗшӗнче ВЦСПС XI пленумӗн ирхи ларӑвӗнче **К. И. Николаева** юлташ профессиллӗ союзсен 1941 ҫулти бюджечӗ ҫинчен тунӑ доклада сӳтсе-явнӑ.

Боеприпассен промышленноҫӗнчи рабочисен Союзӗн центральный комитечӗн председателӗ **Важенин** юлташ ҫапла каланӑ: 1940 ҫулта ҫак союзри профорганизацисем средствӑсене тивӗҫсӗр нумай расходланӑ, тӳлевлӗ аппарата кирлӗ мар ҫӗртенех пысӑклатнӑ. Тӳлевлӗ аппарата пӗчӗклетни тата активa ӗҫе явӑҫтарни союзӑн бюджетне ҫирӗплетнӗ.

Йӗтӗн промышленноҫӗнчи рабочисен Союзӗн центральный комитечӗн председателӗ **Никитина** юлташ профсоюз хуҫалӑхне тӗрӗс тытса пырасси ҫинчен каланӑ.

— Смоленскри йӗтӗн комбиначӗн фабкомӗнче, — тет оратор, — протоколсене пачах та ҫырса йӗркелемеҫҫӗ. Хӑшпӗр профорганизацисенче член билечӗсене тирпейсӗр тытса сыхласа усранӑ, укҫа-тенкӗ докуменчӗсене кирлӗ пек тӗрӗс ҫырса йӗркелемен. Профсоюз хуҫалӑхне япӑхтарса янӑ ҫӗрте ӗнтӗ финанс ӗҫӗсенче те йӗркелӗх пулма пултараймасть.

«Скороход» фабрикинчи фабком председателӗ **Чистякова** юлташ профсоюз ӗҫне ҫӗнетсе улӑштарни ҫинчен каласа панӑ. ВЦСПС X пленумӗ йышӑннӑ решени тӑрӑх фабрикӑра профсоюзӑн тӳлевлӗ аппаратне татӑклӑнах пӗчӗклетнӗ. Профсоюз организацийӗсем активa ӗҫе анлӑрах явӑҫтарма пуҫланӑ, ҫакна пула вӗсен ӗҫӗ вӑйланнӑ.

ВЦСПС ревизи комиссийӗн председателӗ **Кувшинов** юлташ каланӑ сӑмаха пленум участникӗсем пысӑк тимлӗхпе итленӗ.

— 1940 ҫулта,—тенӗ вӑл, — ВЦСПС доходсем тӑрӑх хӑйӗн сметине 103 процент тултарнӑ. Расходсене планра кӑтартнинчен чылай чакарнӑ, 9 миллион тенке яхӑн средство перекетлесе хӑварнӑ. ВЦСПС тата унӑн финанс аппарачӗ средствӑсене расходлас ӗҫре тӗрӗс лини тытса пынӑ. Профсоюзсен мӗнпур центральный комитечӗсем тата вӗсен вырӑнсенчи органӗсем профсоюз средствисене ҫакӑн пекех тирпейлӗн тыткалӗҫ, тесе шанма пулать.

Юлашкинчен Кувшинов юлташ ҫапла кӑтартса панӑ: юлашки вӑхӑтра профсоюзсен центральный комитечӗсен ревизи комиссийӗсем хӑйсен ӗҫне вӑйсӑрлатнӑ. Вӗсенчен хӑшпӗрисем (центрти ҫыхӑну работникӗсен Союзӗн центральный Комитечӗн, аслӑ шкулпа научнӑй учрежденисенчи работниксен Союзӗн центральный комитечӗн тата ыттисен ревизи комиссийӗсем) 15 уйӑх хушшинче пӗр ревизи те туса ирттермен.

ВЦСПС-ӑн оргинструкторски отделӗн заведующийӗ **Богоявленский** юлташ хӑшпӗр профорганизацисем рабочисемпе служащисене профсоюз членӗсен ретне кӗртес тӗлӗшпе начар ӗҫлени ҫинчен, ҫак ӗҫре вӗсем бюрократланса ларни ҫинчен калакан фактсене илсе кӑтартнӑ.

Ирхи ларура Николаева юлташ доклачӗ тӑрӑх пренисенче тата **Драбкин** (Йывӑр машиностроенири рабочисен Союзӗн центральный комитечӗ), **Рассадин** (пурӑнмалли ҫуртйӗр хуҫалӑхӗнче ӗҫлекен рабочисен Союзӗн центральный комитечӗ), **Асланов** (кӑнтӑрти коммуналлӑ строительствӑпа пурӑнмалли ҫуртйӗр строительствинчи рабочисен Союзӗн центральный комитечӗ) тата ытти юлташсем тухса каланӑ.

* * *

Пленумӑн каҫхи ларӑвӗнче К. И. Николаева юлташ доклачӗ тӑрӑх пренисем пынӑ.

Хусанти С. Орджоникидзе ячӗпе тӑракан заводри завком председателӗ **Остапишин** юлташ ВЦСПС XI пленумӗн решенийӗсене клубсене хӑйсем пухакан средствӑсемпе пурӑнмалла тӑвасси ҫинчен калакан пункт кӗртме сӗнет.

ВЦСПС-ӑн туризмпа экскурси управленийӗн директорӗ **Степанов** юлташ ҫапла пӗлтернӗ: юлашки 5 ҫул хушшинче турист ҫурчӗсем тӑвас ӗҫре 40 миллион тенкӗ ытла расход тунӑ, ҫакӑ вӑл — государствӑн социаллӑ страхованийӗн средствисенчен илнӗ сумма, Нальчикра, Сухумире, Тебердӑра тата ытти нумай вырӑнсенче питех те чаплӑ базӑсем туса хунӑ. Союз членӗсем 700 пин ҫын ытларах ҫӗршыв тӑрӑх курса ҫӳренӗ. Турист путевкисем туянас ӗҫре 100 миллион тенкӗ расход тунӑ. Анчах та профсоюз организацийӗсем туризм ӗҫне ҫителӗксӗр хаклаҫҫӗ.

Сӑра тата крахмал-патока промышленноҫӗнчи рабочисен Союзӗн центральный комитечӗн председателӗ **Захар-Невский** юлташ ҫапла кӑтартса панӑ: нумай завкомсемпе профгрупоргсем член укҫисем тӑрӑх парӑмсене пӗтерессишӗн начар кӗрешеҫҫӗ, рабочисемпе служащисем хушшинче профсоюз дисциплинине ҫирӗплетессишӗн ҫителӗксӗр ӗҫлеҫҫӗ.

ВЦСПС-ӑн финанс отделӗн заведующийӗ **Алмазов** юлташ профсоюзсен 1941 ҫулти бюджечӗн проекчӗ ҫинчен кӗске сӑмах тухса каланӑ. Профсоюзсен бюджетӗнчи 1.768 миллион тенкӗрен 30 проценчӗ профсоюз членӗсем хушшинче культурӑпа йӑла ӗҫӗсене тунӑ ҫӗре каять. Ҫак суммӑра член укҫисем тӑрӑх пухнӑ средствӑсем тӗп вырӑн йышӑнса тӑраҫҫӗ. Ҫапла пулсан та хӑшпӗр профсоюзсенче член укҫисем пухас ӗҫ ҫине кирлӗ пек пысӑк тимлӗхпе пӑхмаҫҫӗ. Профсоюзсен ӗҫӗнчи ҫак пысӑк та кирлӗ участока пӗрмаях ҫирӗппӗн контроллесе тӑрас пулать.

Каҫхи ларура тата ҫак юлташсем тухса каланӑ: **Савенкова** (сӗт промышленноҫӗнчи рабочисен Союзӗн центральный комитечӗ), **Покровский** (искусство работникӗсен Союзӗн центральный комитечӗ), **Рунов** (торф промышленноҫӗнчи рабочисен Союзӗн центральный комитечӗ), **Кашинцев** (центральнӑй районсенчи потребкооперации работникӗсен Союзӗн центральный комитечӗ) т. ыттисем.

Пренисем пӗтнӗ хыҫҫӑн ВЦСПС секретарӗ **К. И. Николаева** юлташ юлашки сӑмах тухса каланӑ.

Пленум Николаева юлташ доклачӗ тӑрӑх резолюци проектне хатӗрлеме комисси суйланӑ.

ВЦСПС XI пленумӗн черетлӗ ларӑвӗ апрелӗн 4-мӗшӗнче пулать. (ТАСС).

25-шер пин тенкӗллӗ 192 выигрыш

Апрелӗн 13-мӗшӗнче Воронежра Государствӑн 1938 ҫулти шалти заемӗн 17-мӗш тиражӗ пулать. Тиражра 11.503.200 тенкӗлӗх 17.040 выигрыш пулать.

1938 ҫулти заемӑн халиччен пулнӑ тиражӗсенче 184.051.200 тенкӗлӗх 272.640 выигрыш тухнӑ, вӑл шутра 25-шер пин тенкӗллӗ выигрышсем 192, 10-шар пин тенкӗллӗ выигрышсем 960.

Европӑри тата Африкӑри вӑрҫӑ

(Вӑрҫӑ ӗҫӗсен дневникӗ)

Англипе Германи хушшинчи фронтра Германи командованийӗн сводкинче пӗлтернӗ тӑрӑх, Атлантика океанӗн ҫурҫӗр пайӗнче Германин пӗр подводнӑй лодки Англин 5 пароходне путарнӑ. Святой Георг проливӗ патӗнче Германи авиацийӗн соединенийӗ Англин 6 танкерне пӗтерсе тӑкнӑ. Германи самолечӗсем ҫавӑн пекех Кӑнтӑр Англипе Центральнӑй Англири аэродромсем ҫине пырса тапӑннӑ.

Рейтер агентстви пӗлтернӗ тӑрӑх, Фризски утравсем патӗнче Англи бомбардировщикӗсем Германи эсминецне ӑнӑҫлӑн атакӑланӑ. Унтан Англи самолечӗсем Терсхеллингпа Амеланд утравӗсем ҫинчи артиллери позицийӗсемпе Германи войскисем ҫине пулеметсенчен пырса пенӗ тата бомбӑсем пӑрахнӑ.

Албанири фронтра противниксем пӗр пӗрин ҫине артиллерирен персе тӑнӑ. Грецири государство хӑрушсӑрлӑх министерстви кӑларнӑ коммюникере каланӑ тӑрӑх, Итали авиацийӗ Эгейски тинӗсри пӗр утравӑн бухтинче тӑракан Греци катерӗсем ҫине бомбӑсем пырса пӑрахнӑ.

Итали сводкинче каланӑ тӑрӑх, Ҫурҫӗр Африкӑра Италипе Германин мотомеханизированнӑй чаҫӗсем Мерса-Брегӑна (Киренаикӑра) туртса илнӗ. Германи командованийӗн сводкинче ҫапла каланӑ: Ҫурҫӗр Африкӑра Германи корпусӗн бронетанковӑй чаҫӗсем англичансен опорлӑ пунктне туртса илнӗ. Ҫак ӗҫре Германи чаҫӗсене Германипе Итали авиацийӗ пулӑшнӑ. Англи чаҫӗсем Аджедаби еннелле чакса кайнӑ.

Хӗвелтухӑҫ Африкӑра Англи войскисем, Керенпа Массауа хушшинчи чугунҫул тӑрӑх наступлени туса пырса, Эритрея столицине — Асмара хулине туртса илнӗ.

Асмарӑна англичансем туртса илнипе Массауа порчӗ умне тата итальянецсен Абиссинипе Хӗрлӗ тинӗс хушшинчи коммуникацийӗсем умне пысӑк хӑрушлӑх тухса тӑрать. Асмарӑран Массауана ҫитме тӳрӗ линипе 55 километр, чугунҫул тӑрӑх — 120 километр юлнӑ.

Итали сводкинче каланӑ тӑрӑх, Абиссинире Итали войскисем Апаш юханшывӗ тӑрӑх наступлени туса пыракан англичансене хирӗҫ кӗрешеҫҫӗ. Диредауана туртса илнӗ хыҫҫӑн, Англи чаҫӗсем Аддис-Абебӑна каякан чугунҫула туртса илес тӗлӗшпе операцисем сарса янӑ.

Африкӑра Англи авиацийӗн активлӑхӗ палӑрать. Англин Ҫывӑхри Хӗвелтухӑҫӗнчи сывлӑш вӑйӗсен командованийӗ кӑларнӑ коммюникере каланӑ тӑрӑх, Англи самолечӗсем Триполи гаванӗнчи доксем тата суту-илӳ суднисем ҫине вӑйлӑн бомбӑсем пырса пӑрахнӑ, ҫавӑн пекех противникӑн Триполитанири аэродромӗсемпе транспорчӗсем ҫине бомбӑсем пӑрахнӑ. Ад Теклезан патӗнчен ҫурҫӗр енче Англи бомбардировщикӗсем Итали позицийӗсем ҫине пырса тапӑннӑ. Ҫавӑн пекех Тандехори (Десси патӗнчен ҫурҫӗрхӗвелтухӑҫ енче, Ассаба каймалли ҫул ҫинче) ҫар склачӗсемпе нефтехранилищесем ҫине бомбӑсем пырса пӑрахнӑ.

Апрелӗн 2-мӗш. (ТАСС).

Чӑваш АСС Республикинчи МТС-сем тракторсене мӗн чухлӗ юсанине кӑтартакан

СВОДКА

(1941 ç. апрелӗн 1-мӗшне, процентпа)

МТС ячӗсем	Капитальн. ремонт	Текущий ремонт	Пӗтӗмпе
Улатӑр	91,6	45,1	58,1
Элӗк	100	100	100
Вӑрнар	100	100	100
Йӗпреҫ	100	100	100
Ишлей	85,7	93,9	90,7
Канаш	100	100	100
Куславкка	100	100	100
Комсомольски	100	100	100
Хӗрлӗ Чутай	100	100	100
увакино	100	100	100
Сӗнтӗрвӑрри	83,3	85,0	84,6
Первомайски	100	83,3	87,5
ӑрачкав	100	100	100
Сӗнтӗр	100	100	100
Красноармейски	100	76,3	83,3
Вӑрмар	95,8	97,2	96,6
Çӗрпӳ	100	77,5	84,4
Шупашкар	100	100	100
Чкаловски	100	86,2	92,0
Шӑмӑршӑ	100	100	100
Шӑхасан	100	100	100
Çӗмӗрле	100	95,2	96,6
Етӗрне	72,7	78,2	76,4
Елчӗк	100	100	100
Тӑвай	86,6	86,2	86,3
Республикипе	97,0	93,3	94,0
1941 ç. мартӑн 25-мӗшне пулнӑ:	88,2	85,3	86,6

Халӑх сучӗсем суйлавҫӑсем умӗнче отчет туса паман

Чӑваш АССР Конституцийӗ тӑрӑх, халӑх сучӗсене районри гражданӑсем пурне те тивӗҫ, тӳрех тата пӗртан суйлав правипе вӑрттӑн сасӑласа виҫӗ ҫуллӑха суйласа лартаҫҫӗ. Вӗсен суйлавҫӑсем умӗнче мӗнле ӗҫлесе пыни ҫинчен тӑтӑшах отчетсем туса памалла.

Апла пулсан та, хӑшпӗр халӑх сучӗсем суйлавҫӑсем умӗнче отчет тӑвас ӗҫе йӑлана кӗртмен. Ҫавӑн пек халӑх сучӗсем отчетсене вӑхӑтра ирттермеҫҫӗ е отчетсене ҫиелтен, ячӗшӗн кӑна ирттерме пӑхаҫҫӗ.

Чӑваш АССР Верховный Совечӗн Президиумӗ ҫак кунсенче Чӑваш АССР Юстици Халӑх Комиссарӗн, халӑх судьисен: Антонюк (Улатӑр), Алексеев (Йӗпреҫ), Осипов (Вӑрмар) т. ыт. юлташсен доклачӗсене итлерӗ. Ҫакӑн хыҫҫӑн халӑх сучӗсен ӗҫӗнчи пысӑк ҫитменлӗхсем палӑрчӗҫ.

Иртнӗ ҫулта 12 халӑх сучӗ суйлавҫӑсем умӗнче отчет туса паман. Вӗсем массӑпа таччӑн ҫыхӑнса ӗҫлемен, ӗҫҫыннисенчен пачах уйӑрӑлса кайнӑ. Хӑшпӗр халӑх сучӗсем кӑҫал та хӑйсен отчечӗсене вӑхӑтра ирттермеҫҫӗ.

Халӑх судьи Пугачев (Канаш р.) 1940—41 ҫулсенче пӗр хутчен те отчет туса паман. Вӑл хӑйӗн ӗҫӗнчи ҫитменлӗхсене тӑрӑ шыв ҫине кӑларасран хӑранӑ пулнӑ. Закона пӑсакансене, прогульщиксене, хулигансене т. ыт. хирӗҫ кӗрешес вырӑнне, хӑй прогул тунӑ. Хулигансене айӑпран хӑтарнӑ.

Халӑх судьи Осипов та (Вӑрмар р.) ӗҫҫыннисем умӗнче отчет туса паман. Хӑйӗн ӗҫне йӗркеллӗ пурнӑҫласа пыман. Хӑшпӗр ӗҫсене 5—6 уйӑх пӑхмасӑр усранӑ. Спекулянтсене айӑпламасӑр хӑварнӑ.

Чӑваш АССР Верховный Совечӗн Президиумӗ Пугачевпа Осипова ӗҫрен хӑтарма кирли ҫинчен кӑтартса хӑварчӗ. Ҫавӑн пекех ытти халӑх сучӗсене те хӑйсен ӗҫӗнчи ҫитменлӗхсене пӗтерме хушрӗ. Халӑх сучӗсен суйлавҫӑсем умӗнче отчетсене йӗркеллӗ ирттермелле. Суйлавҫӑсен сӗнӗвӗсене вӑхӑтра пурнӑҫласа пымалла.

И. МИЛИНДЕЕВ.

ХАЛӐХ ТЕН ҪИНЧЕН КАЛАНИ

Ҫылӑха кӗнӗ

(Вырӑссен халлапӗ)

Старообрядецсем табак туртмаҫҫӗ: табак туртсан ҫылӑх пулать, теҫҫӗ.

Пӗррехинче вӑр-хурах туса пурӑнакан старообрядец хӑйсен попӗ патне ҫылӑх каҫарттарма пынӑ.

— Ҫылӑхлӑ ӗҫ мӗн турӑн? — ыйтать поп унтан.

— Ҫын вӗлертӗм.

— Ку ҫылӑха каҫарма пулать, ҫын ҫавах ӗмӗрех пурӑнмасть вӗт. Тата мӗн туса ҫылӑха кӗтӗн?

— Чухӑн ҫынӑн ӗнине вӑрласа кайрӑм.

— Ку ҫылӑха та каҫарттарӑп, ӗни вӗт ӗне пулнипех юлнӑ, ӗнерен урӑх нимӗн те пулса тӑман. Тата мӗнле ҫылӑх пур санӑн?

— Чухӑн ҫын сарайне вут тӗртсе ҫунтартӑм.

— Ку та пысӑк ҫылӑх мар, ҫунни пурлӑх вӗт, сывлӑш пулса, турӑ патне вӗҫсе кайнӑ.

— Тата тепрехинче вӑрлама кайрӑм та, вӑрласси пулмарӗ, тарӑхнипе табак туртса ятӑм.

— Вот ку вара ҫылӑх та ҫылӑх! Санӑн ӳт те, чун та ҫылӑха кӗнӗ!

Дьякон хӑнара

(Вырӑссен халлапӗ).

Дьякӑна хӑнана чӗннӗ. Вӑл сӗтел ҫинче хаклӑ йышши пулӑ вӑлчи ларнине курнӑ та тутанса пӑхнӑ. Вӑлча питех те кӑмӑла килнӗ. Хайхискер пулӑ вӑлчине кашӑкпах ӑсса илсе ҫиме тытӑннӑ. Пӗр кашӑк, икӗ кашӑк, виҫӗ кашӑк ӑсса илсе ҫиет. Хуҫи калать:

— Ку вӑл пӑтӑ марччӗҫке, — тет.

— Дьякӑн калать:

— Пӑтӑ пек мар ҫав!

Каллех ҫиме пуҫлать. Хуҫи каллех калать:

— Ку вӑлча чылай хакла ларнӑччӗ, — тет.

Дьякон.

— Хакла ларнӑ пулӗ ҫав! — тет.

Хӑй ҫаплах ҫиет, пулӑ вӑлчине пӗтӗмпех ҫисе ячӗ. Хуҫи пӑшӑрханать:

— Ку банкӑри вӑлча пилӗк кӗрепенкене яхӑн пулнӑччӗ, — тет.

Дьякон тутисене ҫулла-ҫулла калать:

— Пулнӑ та пулӗ, тӑранма ҫителӗклех пулчӗ, — тет.

(**«Безбожник» хаҫатран**).

Восстани юбилейӗ

Ӗлӗк, 1861 ҫулта, патша правительстви вӑрӑ-хурахла «ирӗке кӑлармалли» реформа туни ҫине тарӑхса Хусан губернин Спасск уездӗнчи Бездна ялӗн хресченӗсем восстани тунӑ. Вӑл восстание патша войскисем хаяррӑн путарса лартнӑ. Ҫав восстани пулни кӑҫал апрелӗн 24-мӗшӗнче 80 ҫул тултарать.

Халӗ Бездна ялӗ 1861 ҫулти восстание ертсе пынӑ хресчен Антон Петров ячӗпе хисепленет. Паянхи Антоновка ялӗ паллама ҫук улшӑнса ҫӗнелнӗ, кунти колхоз ҫулран ҫулах тӗрекленсе пырать.

Октябрь революцийӗ пуличчен Бездна ялӗнче пуҫламӗш шкул ҫеҫ пулнӑ. Халӗ Антоновкӑра вӑтам шкул ӗҫлет, унта 565 ача вӗренет, икӗ клуб, вулав ҫурчӗ, библиотека, яслӗ тата ачасен сачӗ пур. Антон Петров ячӗпе тӑракан колхоз — Куйбышевск районӗнче (Тутар АССР) малта пыракан колхозсенчен пӗри.

Антоновка ялӗн ҫыннисем, патша пусмӑрӗнчен ӗмӗрлӗхех хӑтӑлса, Ленин—Сталин партийӗ ертсе пынипе социализмлӑ пурнӑҫ тӑвакан паянхи телейлӗ колхозниксем, патша палачӗсем персе вӗлернӗ хӑйсен ял ҫыннисене чыслӑн асра тытса тӑраҫҫӗ. Антон Петров ячӗпе памятник лартнӑ.

Апрелӗн 24-мӗшӗнче Антоновка ялӗнче пысӑк пуху пулать. Унта «1861 ҫулти реформа тата Бездна ялӗнчи восстани» темӑпа доклад тата Антон Петров тӑванӗсен ывӑлӗсемпе внукӗсем хӑйсем аса илнисене каласа параҫҫӗ. Преподавательсемпе учениксем каҫчер ирттерме хатӗрленеҫҫӗ, ятарласа тена хаҫачӗсем тухмалла. Пӗтӗм ял ҫав революциллӗ датӑна паллӑ туса ирттерме хатӗрленет. **(Хамӑр инфор.).**

26 ҫын вӗренсе тухрӗҫ

КРАСНОАРМЕЙСКОЕ. Ҫак кунсенче МТС ҫумӗнчи трактористсен курсӗнчен 26 ҫын вӗренсе тухрӗҫ. Вӗренсе тухнисенчен 11 ҫынна трактористсем, 15 ҫынна плугарьсем пулса ӗҫлеме ҫирӗплетнӗ. Хальхи вӑхӑтра вӗсенчен чылайӗшӗ тракторсем юсанӑ ҫӗрте ӗҫлеҫҫӗ.

МТС-ра Иванов бригади малта пырать. Ку бригада тракторсене тата комбайнсене юсас плана пурнӑҫланӑ. Вӗсем тракторсене хӑйсен участокне куҫарчӗҫ.

П. МАЙОРОВ.

Ответлӑ редактор **В. Я. ЯКОВЛЕВ.**

Ылттӑн ҫӗрӗ

ЮЛАШКИ

Поезд станцине ҫитсе чарӑннӑ. Старикӑн хӗрарӑма ылттӑн ҫӗрӗ историне каласа парас килнӗ. Анчах вӑхӑт пулман. Пассажирсем вагон ҫинчен анма пуҫласан тин вӑл:

— Хӗрӗм, ме ҫӗррӳне. Асту, хытӑ сыхла,—тесе ҫӗррине панӑ хӗрарӑма.

— Тавтапуҫ сана, мучи, мана пулӑшнӑшӑн. Эпӗ сана ӗмӗр-ӗмӗр манмӑп,—тесе тавтунӑ хӗрарӑм.

Тухтӑрпа акушерка чирлӗ хӗрарӑма вагон ҫинчен анма пулӑшнӑ. Ҫавӑнтах васкавлӑ пулӑшу чӗнсе илнӗ те, автомобиль ҫине лартса больницӑна ӑсатнӑ.

— Сывӑ пул, мучи. Асту мучи, эпӗ чӗрӗлсен эсӗ пирӗн пата хӑнана пыр,—аллине сулнӑ хӗрарӑм.

Старик хӑйӗн япалисене йӑтнӑ та, тӳрех адрес тӑрӑх ывӑлне шыраса хуланалла утнӑ.

Н. хула ытла пысӑк мар. Старик вӑрах шыраса ҫӳремен. Тепӗр вунпилӗк минутӑран вӑл Хӗрлӗ Ҫар чаҫӗ тӑракан ҫурт патне ҫитнӗ. Унта вӑл кӑкӑрӗ ҫине орден ҫакнӑ красноармееца тӗл пулнӑ.

— Юлташ красноармеец! Калӑр-ха, старший лейтенант Ванюшкин ҫакӑнта пурӑнать-и?—тесе ыйтнӑ краснорамеецран.

— Ҫакӑнта. Мӗншӗн кирлӗ вӑл сире?—тенӗ орденоносец.

— Эпӗ унӑн ашшӗ пулатӑп. Виҫӗ ҫул хушши курман. Хӑнана килтӗм,—тесе пӗлтернӗ старик.

— Мучи, эсӗ Ванюшкин юлташӑн ашшӗ пулатӑн! Савӑнӑҫ. Айда, вӑл ӑҫта пурӑнакан хваттере кӑтартам, —тенӗ красноармеец хӑпӗртесе.

Унтан вӗсем пусма тӑрӑх, шурӑ ҫуртӑн ҫӳлти хутне хӑпарнӑ.

— Ванюшкин юлташ! Аҫу ҫитрӗ, хирӗҫ тухса ил!—тесе кӑшкӑрнӑ орденоносец пӗр пӳлӗмӗн алӑкне уҫса.

Анчах пӳлӗмрен хирӗҫ сасӑ илтӗнмен.

— А-а... Вӑл арӑмне хирӗҫ тухса илме станцӑна кайначчӗ. Килсе ҫитмен пулас-ха. Айда, кӗр мучи. Кӑшт кӗтӗпӗр. Вӗсем час килсе ҫитӗҫ. Вӑт савӑнӑҫ. Кӗтетчӗ-ха. Труках эсӗ—ашшӗ те, арӑмӗ те килсе ҫитрӗҫ,—тенӗ красноармеец.

Старик ывӑлӗ пурӑнакан пӳлӗме савӑнӑҫлӑн кулкаласа кӗнӗ. Халӗ ӗнтӗ вӑл хӑйӗн тӑван килне ҫитнӗ пекех туйӑнӑ. Ҫийӗнчи тумтиррисене хывса хунӑ.

Орденоносец-красноармеец ҫавтери савӑнӑҫлӑ та, калаҫма юратакансккер пулнӑ. Старикӑн пурнӑҫне ыйтса пӗлнӗ.

— Ну, мучи, санӑн ывӑлу Ванюшкин юлташ герой вӗт. Икӗ орден илнӗ: пӗрне Хасан кӳлли патӗнче пулнӑ ҫапӑҫура, тепӗрне Хӗвеланӑҫ Украинӑра. Вӑл пирӗн командир. Пӗрле пулнӑ эпир унпа. Шанчӑклӑ юлташ. Унӑн хастарлӑхӗпе акӑ эпӗ те орден илме тивӗҫлӗ пултӑм,—тесе пӗлтернӗ красноармеец.

Сӑмахран сӑмах пуҫланса кайнӑ. Старик те калаҫма юратаканскер пулнӑ.

Ҫав вӑхӑтра крыльцо умне ҫӑмӑл автомобиль ҫитсе чарӑннӑ.

Красноармеец хирӗҫ чупса тухнӑ.

— Ну, Ванюшкин юлташ. Санӑн паян калама та ҫук пысӑк савӑнӑҫ,—тенӗ красноармеец.

— Тата мӗнле савӑнӑҫ?

— Аҫу хӑнана килсе ҫитнӗ!

— Ӑҫтах-и? Ӑҫта вӑл?

— Ав, хӑвӑн пӳлӗмӗнта, эпӗ унпа калаҫса лартӑм. Ҫирӗп старик-ха.

Ванюшкин урисене ҫӗре лектермесӗр чупса кӗнӗ.

— Атте!

— Коля!—ашшӗпе ывӑлӗ ыталанса чуптунӑ.

— Коля, мӗнле эсӗ ӳссе кайнӑ. Сана, ачам, паллама та ҫук,—старик ывӑлне ҫурӑмӗнчен лӑп-лӑп ҫупӑрланӑ.

— А, эсӗ ватӑлман-ха, атте. Эпӗ ҫара кайнӑ вӑхӑтринчен ним те улшӑнман,—тесе ашшӗне икӗ аллипе хулпуҫҫийӗсенчен тытса, тӗрлӗ май ҫавӑркаласа пӑхнӑ ывӑлӗ.

Красноармеец ашшӗпе ывӑлӗ ҫине савӑнӑҫлӑн пӑхса тӑнӑ.

— А, кин ӑҫта? Кӑтарт-ха. Курасман ӑна. Мӗнле хӗрарӑм вӑл?—тесе васкатнӑ старик.

— Кинӗ те кунта, атте, акӑ час курӑн эсӗ ӑна. Анчах халӗ вӑл вӑхӑтлӑха больницӑра выртать,—тесе пӗлтернӗ ывӑлӗ.

Старик шартах сикнӗ:

—Мӗн пулнӑ апла, чирленӗ-им?

— Хӑрамалли ҫук, атте. Ача пулать,—тесе пӗлтернӗ ывӑлӗ.

— Ку татах та аван!—савӑннӑ старик.

— Ну, атте, лар-ха, лар. Калаҫар. Пӗрне-пӗри курманни нумай пулать. Виҫӗ ҫул ҫитет,—тесе ашшӗне тенкел ҫине лартнӑ икӗ орденлӑ Ванюшкин.

Унтан калаҫма пуҫланӑ. Пӗр-пӗринчен ыйтса пӗлнӗ.

Телефон сасси илтӗннӗ. Ванюшкин итленӗ:

— Эпӗ, итлетӗп... Пит аван сывлӑхлӑ!.. Ывӑл ача!—кулкаласа телефонпа калаҫнӑ Ванюшкин.

Старик виҫӗ ҫул хушши курман ывӑлӗ ҫинчен куҫне илмесӗр пӑхса тӑнӑ, тутисем йӑл кулнӑ.

— Атте, илтрӗн-и? Ывӑл ача ҫуралнӑ. Ачи те, амӑшӗ те сывлӑхлӑ.

Старик ывӑлӗ патӗнче пӗр кун, икӗ кун пурӑннӑ. Савӑнӑҫ. Кинӗ больницӑран ача илсе таврӑнасса кӗтнӗ. Унӑн кинне ҫавтери курас килнӗ.

Ывӑлӗ кашни кунах больницӑна кайса арӑмӗпе ачин сывлӑхне пӗлсе тӑнӑ. Тӗрлӗрен апат-ҫимӗҫ леҫсе панӑ.

— Атте, халӗ ӗнтӗ эсӗ киле каймӑн. Пирӗн патрах пурӑнӑн. Санӑн кинӳ питӗ ӑслӑ хӗрарӑм. Эсир унпа килӗштерӗр,—тесе пӗлтернӗ ывӑлӗ.

Старикӗн хӑйӗн те ҫавӑн пек шухӑш пулнӑ, мӗншӗн тесен вӑл пӗччен. Карчӑккине пытарни икӗ ҫул ҫитет. Урӑх ача-пӑча ҫук. Ывӑл шанчӑклӑ ҫын. Кинӗ аван ҫын пулсан, ватӑ ҫынна урӑх мӗн кирлӗ?

Пӗр эрне иртсен ывӑлӗ больницӑна арӑмӗпе ачине илме кайнӑ.

Ҫӑмӑл автомобиль крыльцо умне ҫитсе чарӑнсанах старик хирӗҫ чупса тухнӑ.

Орденоносец Ванюшкин ачине йӑтса аннӑ. Ун хыҫӗнчен хӗрарӑм курӑннӑ.

— Ара, мучи, эсӗ Колян ашшӗ пулнӑ вӗт!—Хӗрарӑм старике ыталаса чуптунӑ.

Старик палланӑ. Ҫак хӗрарӑмпа вӗсем пӗр вагон ҫинче ларса килнӗ. Вӑл унӑн ылттӑн ҫӗррине вӑрӑран туртса илсе панӑ, чирлесе ӳксен тухтӑрсем тупма пулӑшнӑ.

Старик тинех ывӑлӗпе кинне ылттӑн ҫӗррӗн историне каласа панӑ.

М. ДАНИЛОВ-ЧАЛДУН.

ЗАКЛЮЧИТЕЛЬНЫЙ БАЛАНС

Ср. Бокашевской артели им. Ворошилова (Октябрьского района) системы Чуваштарпромсоюза на 1 января 1941 года (в рублях)

АКТИВ	СУММА		ПАССИВ	СУММА	
	На 1/I 1940 г.	На 1/I 1941 г.		На 1/I 1940 г.	На 1/I 1941 г.
Основные средства	6916—65	7070-35	Фонды и резервы	38714-62	51805—42
Расходы за счет буд. периодов	773-67	358-75	Регулирующие статьи	—	—
Отвлеченные средства	10532—46	42176—11	Долгосрочные кредиты	4800—00	3200—00
Предметы, не отнесенные к основным средствам	3388-52	2343—39	Краткосрочные кредиты Госбанка	27400—00	49400—00
Сырье, материалы и топливо	12216—50	39410-86	Расчеты (кредиторы)	84883—48	60026—67
Производство	9205—56	5356—07	Прибыль	37755—55	62543—20
Готовая продукция и тов.	38823—97	25503—73			
Товары отгруженные	30492—46	78571—11			
Денежные средства	58639-69	2712—07			
Расчеты (дебиторы)	22564—17	23472—86			
БАЛАНС	193553—65	226975—30	БАЛАНС	193553—65	226975—30

Результаты хозяйственной деятельности

Убытки			Прибыли		
Убытки от реализации	—	2571—82	Доходы от реализации	35138-06	53818—16
Расходы и убытки разные	566—47	2491—19	Доходы разные	3183—96	13788—05
Прибыль отчетного года	37755—55	62543—20	Убытки отчетного года	—	—
БАЛАНС	38322-02	67606—21	БАЛАНС	38322—02	67606—21

Председатель правления артели **П. Петров.**

Бухгалтер артели **Е. Фандеев.**

Настоящий баланс рассмотрен и утвержден балансовой комиссией Чуваштарпромсоюза от 8 февраля 1941 года.

Председатель балансовой комиссии **Безубиков.**

Секретарь **Виноградов.**

РЕДАКЦИ АДРЕСӖ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом Печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторӑн—0—67, редактор заместителӗн—3—97, редакци секретарӗн — 4—40, пропаганда пайӗн — 4—97, парти пурнӑҫ пайӗн - 7—97, экономика пайӗн — 0—88, ҫырусемпе рабселькорсен пайӗн—2—30. «Ӗҫхӗрарӑмӗ» журналӑн—3—23. «Ленин ҫулӗпе» журналӑн—0—85. издательство конторин—0—23.

НТ 2716.

Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии Чувашский АССР. Заказ № 227. ф. 6.58×84 п. л.